

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

Finanční gramotnost

Financial literacy

Nicole Ciglerová

Plzeň 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Finanční gramotnost“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne 21. 4. 2024

v. r. *Nicole Ciglerová*

Zásady pro vypracování práce

1. Vytvořte úvod do základní problematiky, definujte cíl a metodiku řešení.
2. Zpracujte teoretická východiska k problematice finanční gramotnosti.
3. Proveďte dotazníkové šetření v oblasti finanční gramotnosti a shrňte jeho výsledky.
4. Zhodnoťte ekonomické dopady finanční gramotnosti a stanovte případná doporučení.

Studijní program

Podniková ekonomika a management

Poděkování

Chtěla bych poděkovat Ing. Janě Šturcové, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce, cenné rady a odborný dohled. Dále bych chtěla poděkovat všem účastníkům dotazníkového šetření, kteří se ho zúčastnili, a tím mi pomohli v průzkumu. V neposlední řadě bych ráda poděkovala také své rodině a zejména svému partnerovi, kteří mě při vytváření této práce podpořili a bez jejichž pomoci by nebylo možné práci dokončit.

Obsah

ÚVOD	6
CÍL A METODIKA	7
1 FINANČNÍ GRAMOTNOST	8
1.1 PENĚŽNÍ GRAMOTNOST	8
1.1.1 Peníze	8
1.1.2 Platební styk	9
1.1.3 Běžný účet	9
1.1.4 Kontokorent	10
1.1.5 Mince a bankovky	10
1.1.6 Platební karty	11
1.1.7 Bitcoin	12
1.2 CENOVÁ GRAMOTNOST	12
1.2.1 Inflace	12
1.2.2 Hrubý domácí produkt	13
1.2.3 Nezaměstnanost	14
1.2.4 Cena	15
1.2.5 Daňový systém	15
1.2.6 Úvěr	15
1.3 ROZPOČTOVÁ GRAMOTNOST	16
1.3.1 Spořicí produkty	17
1.3.2 Pojistné produkty	18
1.3.3 Investice	20
1.4 NUMERICKÁ GRAMOTNOST	21
1.4.1 Úrok	21
1.4.2 Skonto	21
1.5 INFORMAČNÍ GRAMOTNOST	21
1.5.1 E-government	22
1.5.2 Datová schránka	22
1.6 PRÁVNÍ GRAMOTNOST	23
2 DŮSLEDKY NEZNALOSTI FINANČNÍ GRAMOTNOSTI	25
2.1 VZDĚLÁVÁNÍ V OBLASTI FINANČNÍ GRAMOTNOSTI	27
2.1.1 Dvoupilířová struktura finančního vzdělávání	28
Finanční vzdělávání žáků v počátečním vzdělávání	28
Finanční vzdělávání občanů v dalším vzdělávání	29

2.2	PROGRAMY FINANČNÍHO GRAMOTNOSTI	29
	<i>Finanční gramotnost do škol</i>	<i>30</i>
	<i>Finanční vzdělávání</i>	<i>30</i>
	<i>Finanční trampoty Oty Negramoty.....</i>	<i>30</i>
	<i>Soutěž finanční gramotnost</i>	<i>30</i>
3	PRAKTICKÁ ČÁST	32
3.1	VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	33
3.2	ZHODNOCENÍ	49
	ZÁVĚR.....	51
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	53
	SEZNAM TABULEK	56
	SEZNAM GRAFŮ	57
	SEZNAM PŘÍLOH	58
	Přílohy	
	Abstrakt	
	Abstract	

Úvod

Během svého života se člověk setkává s různými situacemi. S financemi je jich ale spojena většina. Můžeme najít spoustu přísloví i citátů, které se týkají peněz a asi nejznámější je citát „Peníze jsou dobrý sluha, ale špatný pán.“ (Francis Bacon).

S pojmem peníze se setkáváme již v dětství a náš vztah k nim je nejvíce ovlivněn rodinou a situacemi, ve kterých se ocitneme, a následně musíme udělat rozhodnutí, které nás může ovlivnit na celý život. V současné době, kdy je velký nárůst nabídky v oblasti finančních produktů a služeb, potřeba finanční gramotnosti stále roste, protože v důsledku neznalosti může dojít až k existenčním problémům v podobě velkého zadlužení a následujících exekucí. Základem pro finanční gramotnost je rodina, ale na ní samozřejmě navazuje vzdělání.

Bakalářská práce bude rozdělena do tří kapitol. První dvě kapitoly budou charakterizovat teoretické stanovisko finanční gramotnosti a pojmy s ní spojené na základě odborné literatury. Poslední kapitolou bude praktická část, která se zaměřuje na zjištění finanční gramotnosti obyvatel ČR prostřednictvím dotazníkového šetření.

Cíl a metodika

Hlavním cílem bakalářské práce je provést zhodnocení úrovně finanční gramotnosti vybraného souboru obyvatel České republiky a analyzovat, zdali existuje závislost mezi úrovní finanční gramotnosti a věkem respondentů či nejvyšším dosaženým vzděláním.

Teoretická východiska budou zpracována na základě studia literární rešerše, která se specializuje na problematiku finanční gramotnosti. Dále budou popsány možné nežádoucí důsledky při neznalosti finanční gramotnosti a Strategie finančního vzdělání od Ministerstva financí ČR.

Při zpracování praktické části bude využita kvantitativní výzkumná metoda prostřednictvím dotazníkového šetření, které bude respondentům poskytnuto elektronickou formou. Dotazník bude strukturován, aby se získali základní identifikační informace (věk, nejvyšší dosažené vzdělání), jejich přístup k osobním financím a jejich znalostní úroveň v oblasti financí. Získaná data budou poté analyzována prostřednictvím tabulek a grafů.

1 Finanční gramotnost

„Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace.“ (Ministerstvo Financí, 2010, s. 11)

Finanční gramotnost se dle Škváry (2016) dělí na peněžní, cenovou, rozpočtovou, numerickou, informační a právní gramotnost.

1.1 Peněžní gramotnost

Peněžní gramotnost je klíčovým prvkem pro efektivní správu hotovostních i bezhotovostních peněz a souvisejících transakcí. To zahrnuje dovednost řídit finanční prostředky na běžném účtu nebo pomocí různých platebních nástrojů. (Opletalová & Kvintová, 2014)

1.1.1 Peníze

„Peníze jsou jakékoli aktivum všeobecně přijímané při placení za zboží a služby nebo při placení dluhu.“ (Škvára, 2016, s. 11)

Peníze mají formu komodit (zboží, později také drahé kovy), papírových peněz, bankovních (depozitních) peněz, bezhotovostních peněz (quasi peníze). (Škvára, 2016)

Dittrichová a kol. (2014) definují vlastnosti peněz takto:

- trvanlivost – peníze nepodléhají zkáze,
- dělitelnost – peníze lze dělit na části,
- porovnatelnost – dvě bankovky mají stejnou hodnotu bez ohledu na jejich stav (např. pokud je jedna natržena),
- přenositelnost – bankovky a mince moderní doby jsou rozměrově malé a jsou snadno manipulovatelné.

Samuelson a Nordhaus (2013) uvádí, že peníze mají 3 funkce:

- prostředek směny – peníze se používají při platbě za zboží nebo služby,

- zúčtovací jednotka, kterou se měří hodnota věcí,
- uchovatel hodnoty.

V rámci peněz se lze setkat s pojmem peněžní agregát. Jedná se o souhrn určitého druhu peněžních prostředků, který v ekonomice obíhá a pro který je charakteristický určitý stupeň likvidity. Eurosystem definuje tři typy agregátů, jedná se o agregát úzký (M1), agregát střední (M2), agregát široký (M3). (Škvára, 2016)

Úzký agregát (M1) zahrnuje bankovky a mince neboli oběživo a zůstatky, které lze okamžitě převést na oběživo. Střední agregát (M2) zahrnuje M1 a vklady se splatností do dvou let a vklady s výpovědní lhůtou do tří měsíců. Agregát široký (M3) obsahuje M2 a obchodovatelné nástroje emitované sektorem měnových finančních institucí. (Škvára, 2016)

1.1.2 Platební styk

Pod pojmem platební styk si lze představit převod peněz od klienta A ke klientovi B. Platební styk má dvě formy, hotovostní platební styk, který využívá mince a bankovky a bezhotovostní platební styk, který je realizován prostřednictvím bank za použití tzv. účetních peněz. Bezhotovostní platební styk se rozděluje na tuzemský platební styk (mezi účty vedenými bankami v ČR) a zahraniční platební styk (převody mezi různými zeměmi). (Škvára, 2016)

1.1.3 Běžný účet

Běžný účet je bankovní produkt, který se používá pravidelně a slouží místo peněžní hotovosti. Peníze na něj přicházejí a odcházejí, takže by se dalo konstatovat, že protékají. Každá banka nabízí možnost založení běžného účtu a liší se pouze v podmínkách. V současné době již většina bank nabízí běžný účet bez poplatku, některé mají podmínku, že na něj každý měsíc musí přijít určitý peněžní obnos. U běžného účtu je možnost nastavit si služby, které potřebujeme a které budeme používat. V průběhu let se požadavky klientů změnily. Hlavním požadavkem v současné době je platební (debetní) karta, internetové bankovníctví a mobilní banka. Většina bank také nabízí možnost založení spořicího účtu, kde je výhodnější úrok. Jednou z hlavních funkcí běžného účtu je možnost trvalých příkazů a inkas, které zjednodušují běžný život a chrání před pozdními platbami a následnými sankcemi. (Kociánová, 2012)

1.1.4 Kontokorent

Kontokorent je produkt, kdy klient může překročit zůstatek běžného účtu. Největší výhodou kontokorentního úvěru je, že ho lze čerpat i splácet kdykoliv. Jeho zřízení je většinou podmíněno podepsáním smlouvy a zaplacením poplatku. Velké množství bank vyžaduje vedení účtu po dobu tří měsíců, aby si ověřila, že klient má pravidelný příjem finančních prostředků. Výše úrokového limitu je určena na základě výše pravidelných příjmů. (Škvára, 2016)

1.1.5 Mince a bankovky

Dle zákona č. 6/1993 Sb, o České národní bance, má ČNB výhradní právo emitovat do oběhu bankovky a mince, včetně mincí pamětních, a řídit peněžní oběh.

Ochranné prvky bankovek

Podle Dittrichové a kol. (2014) česká měna nepatří mezi často padělanou měnu, jelikož se oproti například euru nejedná o silnou měnu a svou zásluhu na tom mají i ochranné prvky. České bankovky mají několik ochranných prvků, jedná se o vodoznak, okénkový proužek s mikrotextem, barevná vlákna, soutiskovou značku, skrytý obrazec, proměnlivou barvu, iridiscentní pruh a mikrotext.

1. Vodoznak – vzniká již při výrobě samotného papíru, je viditelný proti světlu.
2. Okénkový proužek s mikrotextem – proužek z uměle metalizované hmoty zapuštěný do papíru, široký 3 mm, který na lící straně vystupuje vždy ve čtyřech intervalech na povrch papíru.
3. Barevná vlákna – okem viditelná vlákna oranžové barvy v délce 6 mm zapuštěná do papíru.
4. Soutisková značka – z každé strany bankovky je vidět pouze polovina značky, celý obrazec lze vidět pouze proti světlu.
5. Skrytý obrazec – tvoří číslo označující nominální cenu bankovky a je umístěn na lící straně v ornamentu na rameni portrétu. Stává se viditelným v moment, kdy je bankovka sklopena do výše očí do vodorovné polohy proti zdroji světla.
6. Proměnlivá barva – je založena na optickém efektu. Objekt je vytištěn speciální tiskovou barvou a mění své zbarvení v závislosti na tom, v jakém úhlu je bankovka sklopená proti dopadajícímu světlu. Pětisetkorunová bankovka má vytištěný stylizovaný květ, tisícikorunová bankovka lipový list,

dvoutisícikorunová bankovka struny lyry a pětisícová bankovka šestiúhelník s hlavou českého lva. Stokorunová a dvousetkorunová bankovka tento ochranný prvek neobsahuje.

7. Iridiscentní pruh – je duhově lesklý pruh o šířce cca 20 mm umístěný na lící straně blíže pravému okraji bankovky.
8. Mikrotext – číselně označující hodnotu bankovky tvoří konturu velkého hodnotového čísla na lící straně.

Obrázek č. 1 Bankovka v hodnotě 1000 Kč



Zdroj: Ochranné prvky 1000 Kč, ČNB

1.1.6 Platební karty

Platební karta je elektronický prostředek platby, který lze využít při platbě u obchodníka, online nákupu nebo při výběru hotovosti z bankomatu. V České republice jsou používány již od roku 1990 a jsou vydávány bankami především v rámci licencí MasterCard a VISA. Karty jsou chráněné PIN kódem, bez kterého se klient k penězům na kartě nemůže dostat. PIN je zkratka z anglického Personal Identification Number (osobní identifikační číslo). (Škvára, 2016)

Platební karty lze dělit dle způsobu zúčtování na debetní karty, kreditní karty, charge karty, nákupní úvěrové karty a předplatní karty. Držitel debetní karty může čerpat peněžní prostředky pouze do výše zůstatku, který má na svém účtu. Kreditní karta umožňuje držiteli karty čerpání úvěru, který mu banka poskytla, a jehož splácení bývá prováděno zpravidla jednou za měsíc v rámci předem sjednaného časového období. Charge karty fungují podobně jako karty kreditní, rozdíl je že banka klientovi na konci měsíce sestaví vyúčtování transakcí kartou a celý dluh musí být jednorázově splacen k předem určenému datumu. Nákupní úvěrové karty jsou obdobou kreditní karty, jejich vydavatelem je nebankovní instituce. Předplatné karty obsahují omezenou finanční hotovost a postupným čerpáním dochází ke snižování částky. (Škvára, 2016)

1.1.7 Bitcoin

Bitcoin je nejznámější digitální měna, která vznikla v roce 2009. Jedná se také o internetovou platební síť se stejným jménem, kde se Bitcoin používá jako měna. Tato síť má veřejně dostupný zdrojový kód (open source) a nepodléhá žádnému centrálnímu serveru, což umožňuje, aby všechny platby byly realizovány přímo mezi účastníky. Bitcoin není ovládán žádnou regulační autoritou ani centrální bankou, což ho činí decentralizovanou měnou. Díky tomu neexistuje žádná instituce, která by mohla ovlivňovat hodnotu měny nebo regulovat trh Bitcoinu. To poskytuje uživatelům větší svobodu a nezávislost při používání této kryptoměny. (Bitcoin, 2023)

1.2 Cenová gramotnost

„Cenová gramotnost představuje kompetence důležité pro porozumění cenovým mechanismům a inflaci. Významnou složkou cenové gramotnosti je porozumění principu „cena peněz“ v čase, tedy inflace, rozdílu mezi nominální a reálnou úrokovou sazbou a porozumění cenám finančních nástrojů a služeb (což v praktické stránce znamená porozumění poplatkům a úrokovým sazbám).“ (Opletalová & Kvintová, 2014, s. 50)

1.2.1 Inflace

V obecném smyslu je inflace označována jako celkové zvyšování cenové hladiny v průběhu času. Statistické vyjádření inflace se zakládá na měření čistých cenových změn prostřednictvím spotřebitelských cenových indexů. Cenové indexy srovnávají změny cen vybraného koše reprezentativních výrobků a služeb mezi dvěma různými časovými obdobími. Tyto indexy jsou vytvořeny tak, že zohledňují váhu (resp. význam) jednotlivých položek v celkové spotřebě domácností. Tato váha je přidělena na základě podílu, který daný výrobek nebo služba zastupuje v celkové výdaji domácností na spotřebu. Potravinářské zboží (tabák, potraviny, nápoje), nepotravinářské zboží (oblečení, domácí potřeby, nábytek, drogerie, zboží na dopravu a volný čas aj.) a služby (stravování a ubytování, provoz domácnosti, sociální a zdravotní péče, osobní péče a služby finanční) jsou zařazeny do spotřebního koše. (Škvára, 2016)

Inflace nabývá různé závažnosti a intenzity, a proto se rozlišují tři druhy – inflace nízká, pádivá a hyperinflace. **Nízká inflace** je charakterizována mírným a předvídatelným růstem cen. Každou jednocifernou inflaci lze pokládat za mírnou. Když jsou ceny výrobků a služeb stabilní, lidé mají důvěru v hodnotu svých peněz, neboť si udržují svou

kupní sílu v čase. Tato stabilita vede k tomu, že lidé jsou ochotni uzavírat smlouvy v peněžním vyjádření, protože očekávají, že relativní ceny zboží a služeb, které nakupují a prodávají, se budou jen minimálně měnit v průběhu času. **Pádívá inflace** dosahuje dvouciferných či tříciferných ročních hodnot (například 20, 100 či 200 %). V zemích se „slabou“ vládou nebo, kde probíhá válka či revoluce není tento typ inflace neobvyklý. Toto vážným způsobem narušuje fungování hospodářství, jelikož v těchto podmínkách peníze rychle ztrácejí svou hodnotu a lidé u sebe drží pouze minimální hotovost nutnou pro denní transakce. Finanční trhy zažívají útlum, neboť investoři preferují zahraniční investice před domácími. Lidé preferují investice do hmotných aktiv, jako jsou nemovitosti, a vyhýbají se půjčování peněz za standardní úrokové sazby. **Hyperinflace** je velmi vážný ekonomický stav a může vést ke zničení hospodářství státu. K hyperinflaci dochází tehdy, když drasticky klesá reálná poptávka po penězích a dojde k rozkolísání relativních cen. (Samuelson. & Nordhaus, 2013)

Obrázek č. 2 *Spotřebitelský koš České republiky*



Zdroj: Finanční a ekonomická gramotnost, ČNB (2022)

1.2.2 Hrubý domácí produkt

„Asi nejsouhrnnějším měřítkem celkového výstupu hospodářství je hrubý domácí produkt (HDP). HDP se měří jako tržní hodnota všech fiskálních statků a služeb – pivo, auta, koncerty, projížďka na koni atd. – které se v dané zemi vyprodukují v průběhu

jednoho roku. Existují dva způsoby měření HDP. Nominální HDP se měří v aktuálních cenách. K měření reálného HDP používáme konstantní, neboli nezměněné ceny (například jej měříme jako počet aut vyrobených během určitého roku, násobeno cenami z roku 2000).“ (Samuelson & Nordhaus, 2013, s. 370, 371)

Nominální HDP je určen v běžných cenách (v cenách, které převládají na trhu v době, za kterou je HDP počítán). Reálný HDP se vypočítává ve stálých cenách, tzn. v cenách očištěných od změn. Stálé ceny jsou ceny roku, který jsou stanoveny jako období výchozí (základní). (Juráček a kol, 2013)

1.2.3 Nezaměstnanost

Na základě příčin, které vedou ke vzniku nezaměstnanosti a podle jejich projevu v ekonomice, lze rozeznat frikční, strukturální a cyklickou nezaměstnanost.

Frikční nezaměstnanost vzniká působením životního cyklu obyvatelstva, má krátkodobý charakter a pro ekonomiku je spíše prospěšná, jelikož nemá výrazné negativní důsledky. Do jisté míry je projevem pružnosti trhu práce, jelikož lidé se při hledání práce snaží o optimální alokaci. (Juráček a kol, 2013)

Pokud na trhu práce dochází k nesouladu kvalifikační struktury, jedná se o **strukturální nezaměstnanosti**. Na pracovním trhu se může vyskytnout situace, kdy je nadbytek pracovníků v určitých oblastech, zatímco v jiných oblastech je nedostatek pracovníků. odlišnosti lze přičíst proměnám v ekonomické struktuře, buď na celostátní úrovni nebo v určitých regionech. Tyto lokality procházejí zásadními strukturálními změnami, přičemž některá průmyslová odvětví, jako třeba těžba nebo hutnictví, upadají do útlumu. Dalším faktorem může být technologický pokrok, kdy se rozvíjí automatizovaná či robotizovaná pracoviště, což vede k postupné náhradě lidské pracovní síly stroji. (Juráček a kol, 2013)

Cyklický pohyb ekonomiky je pokládán za příčinu **cyklické nezaměstnanosti**. Tento typ nezaměstnanosti obvykle ve fázi expanze klesá a v recesi roste. Délka jejího trvání není stálá a ovlivňuje ji délka aktuálního ekonomického cyklu. Cyklická nezaměstnanost postihuje celou ekonomiku plošně, napříč všem sektorům národního hospodářství. (Juráček a kol, 2013)

Nezaměstnanost sezonní je samostatný typ nezaměstnanosti, která se projevuje pravidelně v průběhu roku a pouze v odvětvích, která jsou silně ovlivněna ročním

obdobím. Jedná se například o turismus, cukrovarnictví, zemědělství a podobně. (Juráček a kol, 2013)

1.2.4 Cena

Cena výrobků či služeb je určena snahou prodávajících a kupujících dosáhnout co nejefektivnějších nákupů. Zájmy obou stran jsou ale opačné, proto je nutné vytvořit určitou rovnováhu, kdy se křivka nabídky protne s křivkou poptávky, tzv. bod tržní rovnováhy. Pro poptávku platí, že čím vyšší je cena služby nebo výrobku, tím menší množství budou zákazníci požadovat. (Škvára, 2016)

1.2.5 Daňový systém

Český daňový systém rozeznává dva druhy daní, kterými jsou přímé a nepřímé daně. U přímých daní lze určit osobu, která má povinnost daň platit. Daň obvykle platí ze svého příjmu nebo majetku. U daních nepřímých je tomu naopak, není možné dopředu jednoznačně specifikovat daňového poplatníka (osoba, která bude daň platit). Lze pouze určit plátce daně neboli osobu, která nepřímou daň odvede státu. (Škvára, 2016)

Finanční zpráva (2013) dělí daně na přímé a nepřímé.

Přímé daně jsou:

- daň z příjmů fyzické osoby,
- daň z příjmů právnické osoby,
- silniční daň,
- daň z nemovitých věcí.

Nepřímé daně jsou:

- selektivní (spotřební daň),
- univerzální (daň z přidané hodnoty),
- ekologické (daň z elektřiny, ze zemního plynu a z pevných paliv).

1.2.6 Úvěr

Škvára (2016) uvádí, že pojmy úvěr a zápůjčka nelze zaměňovat, rozlišují se totiž s ohledem na právní formu a předmět transakce. Hlavní rozdíly mezi zápůjčkou a úvěrem jsou tyto:

- předmět smlouvy o úvěru musí být vždy finanční prostředky, u zápůjčky se může jednat i o hmotnou věc,
- úvěr smí poskytovat pouze společnost, která má v předmětu podnikání takovou činnost, zápůjčku může poskytovat kdokoliv,
- smlouva o zápůjčce vzniká v samotný moment předání finančního či hmotného předmětu, ale ke vzniku smlouvy o úvěru dochází v momentě uzavření smlouvy (nezáleží na tom, zda jsou peněžní prostředky skutečně poskytnuty),
- vrátit peníze v jiné měně je možné pouze u smlouvy o zápůjčce,
- u úvěru je vždy ve smlouvě uveden datum splatnosti,
- smlouva o úvěru musí být vždy uzavřena písemně, naopak smlouva o zápůjčce může být uzavřena i verbálně,
- úvěr musí být vždy úročený, zatímco zápůjčka může být bezúročná.

Když si osoba vezme úvěr, stává se z ní dlužník a vzniká jí dluh. Dluh je nesplněná povinnost něco zaplatit nebo udělat. Dluh nezahrnuje pouze jistinu úvěru (částka, která byla propůjčena), ale i jeho příslušenství (úroky, poplatky za poskytnutí úvěru, sepsání smlouvy, vedení úvěrového účtu). (Škvára, 2016)

1.3 Rozpočtová gramotnost

Rozpočtová gramotnost představuje kompetence nezbytné pro vytvoření a správu rodinného či osobního rozpočtu. To zahrnuje dovednost vést rozpočet, stanovovat finanční cíle a rozhodovat o rozdělování finančních prostředků. Rozpočtová gramotnost také zahrnuje schopnost efektivně řešit různé finanční situace v životě, jako je například připravenost na náhlé výdaje nebo pokles příjmů. (Opletalová & Kvintová, 2014)

Škvára (2016) uvádí, že produktový mix rozpočtové gramotnosti se skládá ze tří kategorií, kterými jsou:

- spořicí produkt,
- pojistný produkt,
- investice.

Tabulka č. 1 Produktový mix

Spořicí produkt	Pojistný produkt	Investice
Spořicí účet	Pojistná ochrana člověka a jeho majetku	Investice volných finančních prostředků v rámci kolektivního investování
Termínovaný bankovní vklad	Pojištění odpovědnosti...	Fond kvalifikovaných investorů, investice do umění, drahých kovů nebo do vlastního bydlení
Stavební spoření	Asistenční služby	
Doplňkové penzijní spoření		

Zdroj: Finanční gramotnost, M. Škvára (2016)

1.3.1 Spořicí produkty

Na spořicí produkty se dá nahlížet ze dvou hledisek. První hledisko je uložení finančních prostředků za cílem zachovat hodnotu a zároveň se vyvarovat rizikům z hlediska ztráty výnosu anebo jistiny. Druhé hledisko je, že část finančního majetku by měla být uložena čistě konzervativním způsobem (měla by odolávat inflaci). (Janda, 2012)

Spořicí účet

Spořicí účet kombinuje výhody termínovaného vkladu a běžného účtu. Spořicí účet zhodnocuje peníze, ale zároveň umožňuje majiteli s vloženými prostředky volně nakládat, banky neúčtují za jeho vedení žádné poplatky. Účet je zakládán na dobu neurčitou, je zhodnocován vyšší úrokovou sazbou než běžný účet a často je zakládán jako doplněk k běžnému účtu. Spořicí účet je ze zákona stejně jako běžný účet pojištěn do výše 100 % (maximálně ale do výše 100 000 EUR), takže se jedná o velmi bezpečný finanční produkt. („Co je to spořicí účet a jak funguje?“, n. d.)

Termínovaný vklad

Termínovaný vklad stejně jako spořicí účet slouží k ochraně peněz před inflací. Nelze tvrdit, že kapitál bude ochráněn zcela, ale lze konstatovat, že bude ochráněn více než na spořicích účtech. K penězům nemá klient přístup po určitou dobu, proto bývá odměnou o něco vyšší úrok. Důležitý krok je zvážit, zda jsme schopni bez větších rizik peníze na určený čas v bance nechat. V každé situaci je třeba zjistit, zda nabízený úrok je vyšší než na spořicím účtu, kde peníze nejsou na určitou dobu časově vázané. (Kociánová, 2012)

U termínovaných vkladů lze také využít například i družstevních záložen. Často nabízí vyšší úrokovou sazbu než banky a vklady jsou pojištěny stejně jako v bankách. Pro využití družstevních záložen je nutno být členem družstva. Vstupní poplatky za členství bývají velmi nízké. (Kociánová, 2012)

Stavební spoření

„Stavební spoření je účelovým druhem spoření, při kterém vkladatel dlouhodobě ukládá prostředky u specializované banky. V průběhu spoření mu banka připisuje státní podpory a po jeho ukončení získává, při splnění dalších podmínek, nárok na úvěr ze stavebního spoření.“ (Škvára, 2016, s.88)

Doplňkové penzijní spoření

I. pilíř důchodového systému v ČR se nazývá důchodové pojištění a má za cíl zajistit jednotlivce na stáří, v případě úmrtí rodiče / manželky / manžela nebo v případě invalidity. V takové situaci je poskytnuto pojištěnci starobní důchod, sirotčí / vdovecký / vdovský nebo invalidní důchod. Účast v I. pilíři je povinná pro všechny osoby které vykonávají výdělečnou činnost. (Škvára, 2016)

II. pilíř ve formě důchodového spoření byl k 1. 1. 2016 zrušen. (Škvára, 2016)

III. pilíř českého penzijního systému slouží k ochraně finanční stability jednotlivců v důchodovém věku. Tento pilíř se skládá z penzijního připojištění a novějšího doplňkového penzijního spoření, přičemž účast v něm je dobrovolná. Stát podporuje tento pilíř tím, že poskytuje státní příspěvek a umožňuje snížení základu daně z příjmů o část zaplacených příspěvků. Zaměstnavatelé mohou také přispívat na penzijní připojištění či doplňkové penzijní spoření svých zaměstnanců, ale na jejich příspěvky se státní příspěvek nevztahuje. Ze systému lze vystoupit předčasně, ale nárok na státní příspěvky a daňové úlevy je podmíněn dodržením stanovené délky spořicí doby a věku účastníka. (Ministerstvo financí České republiky, 2013)

1.3.2 Pojistné produkty

Dittrichová a kol. (2014) zařazuje pojištění do finančních služeb. Z právního hlediska lze konstatovat, že pojištění je právní vztah mezi pojišťovnou a pojištěncem. Pojišťovna na sebe přebírá závazek poskytnutí pojištěnému pojistné plnění, pokud nastane nahodilá, v pojistných podmínkách přesněji určená událost. Pojištění funguje na zásadě 3 základních principů, kterými jsou:

- princip solidárnosti – pojistníci společně přispívají pojistným do vytváření pojistných rezerv a zároveň respektují to, že pojistná plnění jsou vyplácena jen těm z nich, kterým nastala pojistná událost,
- princip podmíněné návratnosti vložených prostředků – pojistná náhrada se poskytuje pojištěnému pouze pokud nastane pojistná událost, která je přesně vymezena v pojistných podmínkách a smlouvě,
- princip neekvivalentnosti – zaplacení pojistné neovlivňuje výši pojistné úhrady.

Pojistné produkty lze klasifikovat více způsoby. Z hlediska způsobu financování se pojištění dělí na pojištění sociální a pojištění komerční. Podle formy vzniku pojištění dělíme pojištění na pojištění smluvní, dobrovolné, povinné a zákonné. Pojištění lze také dělit na tři kategorie na základě pojistného produktu: pojištění majetku, pojištění osob a pojištění odpovědnosti za škodu. (Dittrichová a kol, 2014)

Životní pojištění

„Historickým posláním životního pojištění byla finanční ochrana pozůstalých v případě úmrtí živitele. To bylo podtrženo tím, že rodina tehdy získávala příjmy z pravidla jen od jednoho živitele. Dřívější podobou životního pojištění nemůžeme však příliš zpodobňovat se současnou, neboť většina pojistného plnění byla použita na úhradu nákladů spojených s pohřbem pojištěného.“ (Dittrichová a kol., 2014, s.157)

V dnešní době se životní pojištění přetváří od pouhého pojištění pro případ smrti k rezervotvorným pojištěním. Klient chce krýt riziko předčasné smrti, ale zároveň si uvědomuje šanci dožít se konce pojistné doby. V tomto případě očekává výplatu pojistného plnění. Mezi podmínky pro sjednání životního pojištění patří druh pojistné události, vstupní věk, doba placení pojistného a pojistná doba. V České republice je nejnižší vstupní věk 15 let a nejvyšší věk je 65 let. (Dittrichová a kol., 2014)

Pojištění majetku

Dittrichová a kol. (2014) popisuje pojištění majetku jako pojišťování škod a rizik, která mohou postihnout majetek jak právnických, tak fyzických osob. Pojistit lze věci (movité a nemovité), ale i zájmy (pohledávky, úvěry, vklady aj.). Základní skupiny pojištění majetku jsou:

- pojištění pro případ poškození věci živelní událostí,
- pojištění domácností a budov,

- pojištění strojů a zařízení,
- pojištění pro případ poškození nebo zničení věci vodou z vodovodních zařízení,
- pojištění věci pro případ škod způsobených atmosférickými srážkami,
- dopravní pojištění,
- pojištění motorových vozidel,
- pojištění pro případ odcizení věci,
- pojištění zemědělských rizik,
- pojištění vyplývajících z přerušení provozu,
- pojištění úvěrů.

Tzv. obecné výluky z pojištění jsou velmi časté v oblasti pojištění. Jedná se o situace, kdy se na škody pojištění nevztahuje. Zařazují se například škody vzniklé následkem vzpoury, povstání, stávk, v důsledku teroristických aktů a jiných násilných jednání motivovaných politicky, sociálně, ideologicky nebo nábožensky a také následkem válečných událostí. (Dittrichová a kol., 2014)

Pojištění odpovědnosti za škodu

Pojištění odpovědnosti za škodu chrání pojištěnou osobu v případě, že způsobí škodu majetku, zdraví nebo zájmů jiné osoby nebo organizace. Takovéto pojistné opatření dává pojištěnému právo na náhradu škody vůči třetím stranám v případě, že událost, ke které došlo, spadá do oblasti platnosti pojistné smlouvy a zároveň je pojištěný odpovědný za vzniklou škodu. Pojistné zahrnuje náhradu škody, náklady na soudní řízení a náklady na obhajobu pojištěného. (Dittrichová a kol., 2014)

1.3.3 Investice

Kolektivní investování shromažďuje peněžní prostředky od jednotlivých „drobných“ investorů. Když investor koupí podílové listy nebo akcie investičního fondu, předává své peníze fondu a správce fondu se poté specializuje na jejich investování za něj. Kolektivní investování má několik výhod, například nižší náklady, velký výběr fondů, menší časová a administrativní náročnost pro investora. **Fond podílový** je nejrozšířenějším typem fondu a jeho veškerá činnost je zajišťována investiční společností. Prostředky určené k investování jsou investiční společností získávány vydáváním a prodejem tzv. podílových listů. Koupí podílového listu vloží investor své finanční prostředky do podílového fondu, který následně tyto peníze investuje na finančním trhu s cílem

dosáhnout zhodnocení. Pokud se investice podílového fondu vydaří, hodnota investic roste. Investor získá výnos odpovídající tomuto zhodnocení, avšak po odečtu poplatků, které slouží k pokrytí nákladů a odměn správce fondu. (Škvára, 2016)

1.4 Numerická gramotnost

Numerická gramotnost je schopnost průběžně získat a dále využívat matematické myšlenky a informace. Následně pak o nich komunikovat s cílem aktivně se vyrovnávat s matematickými požadavky různých situací reálného života. Pod touto definicí si lze představit znalost úroků, spoření, splácení úvěru a s tím spojený splátkový kalendář, směňky a směnečné obchody, devizy, valuty, skonto, dividendy atd. (Škvára, 2016)

1.4.1 Úrok

Úrok má velmi významný vliv na celou ekonomiku, na hospodaření podniků i domácností a ostatních hospodářských subjektů, proto je mu v ekonomické oblasti věnována velká pozornost. Lze ho vnímat jako cenu, kterou vyžaduje věřitel na dlužníkovi za poskytnutí jeho kapitálu. Dlužník vnímá úrok jako cenu, kterou je povinen zaplatit za použití kapitálu věřitele. Dlužník chce platit co nejméně, a naopak věřitel chce získat co nejvíce, díky tomu dochází ke konfliktu zájmů. (Dittrichová a kol., 2014)

Z kvantitativního pohledu se úrok definuje jako prémie, která je placena za půjčení peněz. Jde o rozdíl mezi částkou vrácenou za poskytnutí úvěru a výši úvěru (jistinou). Pokud se vyjádří v procentech jako podíl k hodnotě vkladu, jedná se úrokovou míru, obvykle se uvádí v procentech na roční bázi (p. a.). (Dittrichová a kol., 2014)

1.4.2 Skonto

Skonto je sleva, kterou prodávající nabízí, pokud kupující uhradí platbu za zboží okamžitě nebo v určeném krátkém období. V momentě, kdy se odběratel rozhodne slevu využít, sám si vyčíslí její hodnotu a fakturu dodavateli zaplatí již sníženou o procento slevy. Pokud by došlo o neoprávněné skonto na faktuře, je nutný kontakt s odběratelem a vymáhání částky skonta. (Škvára, 2016)

1.5 Informační gramotnost

Pod informační gramotností si lze představit znalost a uvědomění si, proč a kdy potřebujeme informace, kde je lze najít, jak je vyhodnotit, použít a jak je eticky sdělovat.

Nelze ji ale zaměňovat s počítačovou gramotností, jelikož informační gramotnost je širší pojem. Pokud má jedinec počítačovou gramotnost, nemusí ale nutně mít informační. (Škvára, 2016)

Škvára (2016) uvádí, že každá definice informační gramotnosti se liší, ale přesto mají společné prvky, dle kterých by informačně gramotný jedinec měl mít následující způsobilost a měl by být schopný:

- identifikovat informační potřeby,
- pro získávání informací vybrat nejvhodnější taktiku,
- používat příslušné zdroje a informační systémy,
- v informačních zdrojích najít požadované informace,
- získané informace kriticky ohodnotit,
- informace vhodně zpracovat a využít,
- informace zprostředkovat dalším osobám odlišnými formami a skrze různé technologie,
- posoudit morální a právní aspekty využívání informací.

1.5.1 E-government

E-government lze definovat jako využití informačních a komunikačních technologií k efektivnějšímu a účinnějšímu poskytování vládních služeb občanům a podnikům. Jedná se o aplikaci ICT ve vládních operacích, dosahující veřejných cílů digitálními prostředky. Základním principem e-governmentu, podporovaným efektivním institucionálním rámcem e-governance, je zlepšení vnitřních mechanismů veřejného sektoru snížením finančních nákladů a transakčních časů, aby bylo možné lépe integrovat pracovní postupy a procesy a umožnit účinné využívání zdrojů mezi různými agenturami veřejného sektoru s cílem dosáhnout udržitelných řešení. (UN E-government Knowledgebase, n. d.)

1.5.2 Datová schránka

Informační systém datových schránek (ISDS) funguje od 1. 7. 2009 na základě zákona 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů. Datovou schránku lze definovat jako elektronické úložiště sloužící k dodávání dokumentů, fungující s vysokou mírou ochrany. Datová schránka uživatelům umožňuje komunikovat se státem kdekoli a kdykoli, zaslání a příjem elektronických dokumentů a zpráv a snadno a rychle elektronicky komunikovat se státními institucemi a společnostmi. Konkrétním

příklady využití datové schránky jsou žádost o vydání osobních dokladů (řidičský průkaz, voličský průkaz), podání daňového přiznání, obdržení vyúčtování záloh zdravotního pojištění za OSVČ, obdržení přehledu plateb a penále od zdravotní pojišťovny, obdržení vyrozumění o provedeném vkladu do katastru nemovitostí a následně odeslat daň z převodu nemovitosti, získání elektronickou verzi výpisu z Informačních systémů veřejné správy (např. z Rejstříku trestů, Veřejného rejstříku, bodového hodnocení řidiče). („Co jsou datové schránky“, n. d.)

1.6 Právní gramotnost

Právní gramotnost je souhrn znalostí a informací z oblasti platného práva. Veškeré právní předpisy státu jsou shrnuté v právním řádu. Jedná se o pyramidu, která uspořádává tyto předpisy dle jejich důležitosti. Čím je předpis důležitější, tím má vyšší právní sílu. Na základě orgánu státní a veřejné moci který předpis vydal se určuje právní síla. Na vrcholu pyramidy předpisy jsou Ústava České republiky a Ústavní zákony a pod nimi jsou zákony. Dále jsou podzákonné předpisy, které jdou popořadě dle důležitosti: vládní nařízení, ministerské vyhlášky a vyhlášky nižších správních celků. (Škvára, 2016)

Balabán (2009) uvádí znalost v oblasti uzavírání smluv jako jednu z nejdůležitějších v právní gramotnosti, aby spotřebitel dokázal účinně prosazovat svá práva, plnit své povinnosti a kvalifikovaně se ve své pozici rozhodovat. Každá smlouva vzniká ve dvou etapách, kterými jsou:

- návrh na uzavření smlouvy (předložení textu smlouvy k podpisu),
- přijetí návrhu (umístění podpisu pod text smlouvy).

Zejména první fázi je třeba věnovat největší pozornost. V tomto momentě lze ovlivnit svoje práva a případné povinnosti. Mnoho dlužníků není schopna splácet své závazky, jelikož podepsali smlouvu, kterou si vůbec nepřečetli nebo smlouvu, jejímuž obsahu nevěnovali dostatečnou pozornost. Takový postup pro dlužníka může mít likvidační důsledky jak z finančního hlediska, tak z osobního (rozpad rodiny). Uzavírání smlouvy by se tedy měl věnovat přiměřený čas a pozornost. Vhodné je vyžádat si předložení návrhu smlouvy, který lze prostudovat i s odborníkem v případě možných nesrozumitelností. (Balabán, 2009)

Smlouvu lze uzavřít trojí formou, jedná se o písemnou formu, ústní formu a jiný způsob nevzbuzující pochybnosti. Písemná forma smluv je nejčastější a je doporučena, jelikož

ostatní formy smluv mohou vyvolat pochybnosti o jejich obsahu, neboť je téměř neprokazatelný. Ústní forma smluv přichází v úvahu pouze u půjčky mezi fyzickými osobami. Balabán (2009) ji nedoporučuje, jelikož v praxi téměř nelze prokázat obsah smlouvy. Pod pojmem jiný způsob uzavření smlouvy lze uvést například jízdu prostředkem hromadné dopravy. V tomto případě není uzavřena smlouva písemně či ústně, jelikož již při vstupu do hromadné dopravy uzavíráte smlouvu s dopravcem za podmínek jim stanovenými. V případě půjčky či úvěru není tento způsob obvyklý. (Balabán, 2009)

2 Důsledky neznalosti finanční gramotnosti

Nízká úroveň finanční gramotnosti může mít mnoho příčin, ale důsledky jsou často podobné. Neznalost základních principů financí a nedostatečné porozumění finančnímu prostředí se projevuje převážně při správě osobních financí. Nedostatek informací při uzavírání úvěru či půjček, může vést k zadlužení, dluhové past i insolvenční.

Zadlužení a předlužení

„Předlužení je na rozdíl od zadlužení stav, kdy člověk není schopen plnit své finanční závazky. Předlužení postihuje především sociálně znevýhodněné jedince či sociálně znevýhodněné skupiny obyvatelstva a je jedním z významných faktorů, který způsobuje jejich sociální vylučování z běžného života majoritní společnosti s následným obtížným zpětným začleněním do života této společnosti.“ (Balabán, 2009, s. 64)

Dluhová past

Dluhová past je situace, kdy dlužník řeší splátku jednoho dluhu pomocí dalšího dluhu. Tato situace může nastat, pokud se nepředvídaně objeví nezbytné výdaje či ztráta zaměstnání a rovnováha příjmů a výdajů domácnosti je narušena. Mnoho lidí, kteří se dostanou do dluhové pasti, využijí nabídek okamžitých půjček v rámci kreditních karet nebo limitů kontokorentních úvěrů. Často, ale bez ohledu na nákladnost a rizikovost takových řešení. (Balabán, 2009)

Exekuce

Exekuce je státem povolený způsob vymáhání dluhů se stanovenými pravidly. Ta přesně vymezují práva, postup a povinnosti všech zúčastněných stran (i exekutorů), která odlišují exekuci od jiných způsobů vymáhání dluhů. Na základě rozhodnutí soudu provádí exekuci exekutor dle státem určených podmínek. Před zahájením řízení se musí oprávnění (věřitel dluhu) prokázat tzv. exekučním titulem. Musí přeložit podklady, které dokazují existenci nesplaceného dluhu a nárok na jeho vymáhání. (Finanční vzdělávání, n. d.)

Způsoby provedení exekuce jsou stanovena zákonem o soudních exekutorech a exekuční činnosti (2001) a patří mezi ně:

- příkaz k výplatě z bankovního účtu,
- srážky ze mzdy a jiných příjmů,
- prodej movitých a nemovitostech věcí.

Osobní bankrot

Škvára (2016) charakterizuje osobní bankrot jako nový způsob zbavení se dluhů, které dlužník nezvládá splácet. Zastavení nárůstu úroků, ochrana před exekucí, není třeba zaplatit 100 % dluhů, sjednocení všech splátek do jedné měsíční splátky, možnost zbavení se všech dluhů prostřednictvím splátkového kalendáře po dobu 5 let a ochrana před vymáháním splácení dluhů jinou cestou, než skrze soudní řízení jsou výhody oddlužení takzvaným osobním bankrotem.

Existuje několik hlavních podmínek pro využití možnosti oddlužení:

- dlužník má minimálně dva věřitele,
- dlužník není schopen splácet své dluhy po dobu delší než 30 dnů po lhůtě splatnosti,
- dlužník má peněžité závazky po dobu delší než 30 dnů po lhůtě splatnosti,
- dlužník nebyl v posledních 5 letech pravomocně odsouzen za trestní čin hospodářské či majetkové povahy,
- dlužník, který má zaměstnání nebo má jiný pravidelný příjem (starobní důchod nebo rentu),
- dlužník, který své dluhy chce řešit a přistupuje k nim odpovědně,
- dlužník je schopen splatit minimálně 30 % dluhů za 5 let.

Insolvenční řízení

Insolvenční řízení představuje kolektivní soudní řízení řešící úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka. Jeho hlavním cílem je uspořádat majetkové vztahy mezi stranami postiženými finanční neschopností nebo hrozící finanční neschopností dlužníka tak, aby bylo dosaženo co nejvyššího a rovnocenného uspokojení věřitelů; vedlejším cílem je pak zbavit dlužníka dluhů. (Ministerstvo spravedlnosti, 2020)

Insolvenční řízení má několik fází, první je **zahajovací fáze**. Zahrnuje hlavně ověření samotným dlužníkem, jestli splňuje podmínky stanovené pro povolení oddlužení. Následuje vyplnění formuláře Návrhu na povolení oddlužení, který také obsahuje Insolvenční návrh a vše zašle následně zašle k soudu. Další je **zajišťovací fáze** kdy soud ověřuje, zda je Insolvenční návrh správně vyplněn, je srozumitelný a určitý. V **Rozhodovací fázi** vydá soud rozhodnutí za předpokladu, že je návrh v pořádku a že se dlužník nachází v úpadku či hrozícím úpadku. Také je stanoveno, kdo bude

insolvenční správce a datum přezkumného jednání a schůze věřitelů, kteří v rozhodnutí naleznou informaci o lhůtě pro přihlášení svých pohledávek. Následuje **vlastní průběh oddlužení**, kdy při přezkumném jednání soud rozhodne na základě stanoviska věřitelů o způsobu oddlužení (zpeněžení majetkové podstaty či splátkový kalendář). Pokud je vybrán splátkový kalendář dochází ke srážce z dlužníkovy příjmů, která je rozdělena mezi věřitele dle výše podílu. Dlužník je povinen plnit řadu povinností v procesu oddlužení, které stanovuje Insolvenční zákon. Poslední fází je **Osvědčovací fáze**. Pokud dlužník splnil všechny své povinnosti má možnost požádat soud o osvobození od placení zbývajících pohledávek. Existují výjimky pro osvobození, např. náhrada škody na zdraví. Po osvobození plyne 3letá lhůta, během které může dojít k zpětnému zrušení oddlužení, pokud bylo zjištěno, že dlužník porušil některou z podmínek. (Škvára, 2016)

Registry dlužníků

Dlužníci v ČR jsou evidováni v několika různých soukromých i veřejných registrech a tyto databáze však nejsou nijak propojeny. Existuje několik oficiálních databází, ve kterých lze zjistit svůj či cizí dluh. Jedná se o Centrální evidenci exekucí (CEE), Bankovní registr klientských informací (BRKI), Nebankovní registr klientských informací (NRKI), Sdružení SOLUS, Finanční úřad, Českou správu sociálního zabezpečení (ČSSZ) a Zdravotní pojišťovny. (Cebia, 2023)

V České republice je provozován Centrální registr dlužníků, který není oficiální databází. Již v roce 2018 varovala Česká obchodní inspekce před využíváním těchto služeb a skutečnosti, že potvrzení vydaná tímto registrem nejsou relevantní. (Česká obchodní inspekce, 2018)

Úřad pro ochranu osobních údajů (2019) provedl v polovině roku 2018 kontrolu systému CERD na základě, které zahájil řízení o přijetí nápravných opatření a podařilo se znepřístupnit webové stránky. CERD si však zajistil nového poskytovatele služeb a IP adresu momentálně hostuje mimo ČR.

2.1 Vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti

V říjnu 2007 Ministerstvo financí České republiky zveřejnilo Strategii finančního vzdělávání. Tato strategie si klade za cíl vytvořit komplexní systém finančního vzdělávání, který bude sloužit ke zvýšení úrovně finanční gramotnosti obyvatel České republiky. Je v ní definována dvoupilířová struktura finančního vzdělávání – budování finanční

gramotnosti na základních a středních školách a další finanční vzdělávání spotřebitelů. V roce 2010 byla Strategie finančního vzdělávání nahrazena Národní strategií finančního vzdělávání, která byla v lednu 2020 aktualizovaná. (Ministerstvo financí České republiky, 2020)

„Cílem nové strategie je vytvořit podmínky pro to, aby se dlouhodobě zvyšovala úroveň finanční gramotnosti obyvatel České republiky. Finanční gramotnost je nejen účinným preventivním lékem proti exekucím, lichvě, chudobě a jiným sociálním nástrahám, ale i cestou k lepší nabídce finančních produktů a k menší potřebě státních zásahů z titulu ochrany spotřebitele.“ (Ministerstvo financí České republiky, 2020)

2.1.1 Dvoupilířová struktura finančního vzdělávání

Ministerstvo financí ČR (2010) stanovuje, že proces finančního vzdělání by měl zasáhnout celou populaci. Jelikož existuje mnoho zásadních rozdílů v přístupu ke vzdělávání žáků a dospělých, byla vymezena dvoupilířová struktura finančního vzdělávání, vymežující vzdělávání počáteční a další.

Finanční vzdělávání žáků v počátečním vzdělávání

Ministerstvo financí ČR (2010) uvádí, že stát je garantem úrovně počátečního vzdělávání, zejména Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Ministerstvo financí a Česká národní banka poskytuje odbornou podporu implementace finančního vzdělávání do počátečního vzdělávání. Na základě usnesení vlády ČR č. 1594 ze dne 7. prosince 2005 připravily MF, MŠMT a MPO tzv. Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách, který popisuje proces implementace finančního vzdělávání do počátečního vzdělávání. Skládá se z následujících kroků.

- Vytvoření Standardu finanční gramotnosti pro žáka 1. a 2. stupně základní školy a dále Standardu finanční gramotnosti pro žáka střední školy.
- Zařazení Standardů finanční gramotnosti do rámcových vzdělávacích programů pro základní a střední školy.
- Vytvoření metodických doporučení školám pro vzdělávání žáků a tvorbu a realizaci školních vzdělávacích programů.
- Zařazení témat finančního vzdělávání do vzdělávacích programů v rámci systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

- Revize Systému budování finanční gramotnosti na základních a středních školách (včetně revize Standardů finanční gramotnosti) v souladu s vývojem finančních trhů a potřeb žáků.

Finanční vzdělávání občanů v dalším vzdělávání

Druhý pilíř je zaměřen na dospělou populaci, tedy spotřebitele (i potenciální) finančních produktů a služeb. Ministerstvo financí jakožto orgán státní správy je odpovědným za oblast ochrany spotřebitele na finančním trhu a zajišťujícím finanční vzdělávání jako jeden ze zásadních prvků ochrany spotřebitele. (Ministerstvo financí ČR, 2010)

Finanční vzdělání má být v souladu se standardem finanční gramotnosti a splňovat čtyři principy – princip objektivitu, nezávislosti, odbornosti a zacílení. Princip **objektivitu** stanovuje, že informace by měly být sdělovány objektivně bez osobního hodnocení. Lze používat konkrétní ukázky produktů a pracovat s reálnými daty, vždy však na základě nestrannosti. Důležité informace nejsou zatajovány. Druhý princip je princip **nezávislosti**. Marketing a finanční vzdělávání jsou oddělené. Nedoporučuje se ani nepropaguje se konkrétní služba, produkt, poskytovatel apod. a při samotné prezentaci projektu finančního vzdělávání je transparentně uveden financující subjekt. **Princip odbornosti** udává, že pro úspěšné a správné šíření finančního vzdělání je potřeba, aby byla zajištěna odborná úroveň vzdělavatelů a obsah garantoval správnost a relevantnost. Vzdělavatelé by měly mít znalosti a schopnosti jak z oblasti financí, tak z oblasti vzdělávání. **Princip zacílení** stanovuje, že konkrétní projekty či programy by měly mít jasně vymezenou cílovou skupinu, pro kterou jsou vytvořeny, zejména respektují její komunikační potřeby. Také je třeba využití adekvátních informačních kanálů na základě vybrané cílové skupiny tak, aby nedošlo k chybné interpretaci. (Ministerstvo financí ČR, 2020)

2.2 Programy finančního gramotnosti

Projekty finančního vzdělávání jsou nástroje nebo aktivity, které jsou v souladu se standardem finanční gramotnosti a které splňují principy finančního vzdělávání (objektivita, odbornost, nezávislost a přizpůsobení konkrétní cílové skupině) obsažené v Národní strategii finančního vzdělávání 2020. Pro lepší orientaci v široké škále nabízených projektů na zvyšování finanční gramotnosti vznikl Národní registr projektů finančního vzdělávání. Usnadňuje vyhledávání finančně vzdělávacích projektů, díky

možnosti volby cílové skupiny a typu projektu (webové stránky, kurz, poradenství, tiskovina atd.). Správcem tohoto registru je Ministerstvo financí, které evidované projekty nehodnotí, nesrovnává ani nekontroluje. (Ministerstvo financí ČR, 2020)

Finanční gramotnost do škol

Finanční gramotnost do škol je projektem firmy yourchance o.p.s. a jejím hlavním cílem je změnit způsob, jakým se vyučuje finanční gramotnost a podnikavost ve školách. Spolupracují hlavně s pedagogy a řediteli základních a středních škol. Projekt nabízí velkou škálu služeb například materiály pro studenty základních a středních škol, přednášky a workshopy se studenty, konference a certifikace pro učitele. Firma je také pořadatel soutěže Rozpočti si to. (Finanční gramotnost do škol, n. d.)

Finanční vzdělávání

Webové stránky financnivzdelavani.cz vznikly z podnětu České bankovní asociace, pod jejímž vedením fungují od roku 2008 jako společný projekt dobrovolných profesních sdružení působících na finančním trhu v České republice. Tato digitální platforma nabízí potřebné informace, kterým je možno věřit a které by měly sloužit široké veřejnosti k jednodušší orientaci ve světě finanční. Poskytnuté informace jsou pro děti, studenty, pedagogy i jednotlivce. Informace uveřejněné na stránkách mají čistě vzdělávací a informační charakter. Neobsahují žádné reklamy, nabídky či jinou komerční aktivitu. (Finanční vzdělávání, n. d.)

Finanční trampoty Oty Negramoty

Česká národní banka poprvé vydala vlastní seriál o finanční gramotnosti a penězích. Vzdělávací pořad je určený pro studenty 2. stupně základní školy a první ročník středních škol. Vystupuje v něm Aleš Michl, guvernér ČNB, který „hraje učitele“ a známý herec a komik Lukáš Pavlásek, který ztvárňuje postavu žáka. Jednotlivé epizody se zabývají tématy zrození peněz, jmění manželů, předmanželská smlouva, dluhová past, investice, bydlení, pracovní trh a mnoho dalších. (Česká národní banka, n. d.)

Soutěž finanční gramotnost

Soutěž finanční gramotnost je projekt podporovaný Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Studenti jsou rozdělení do tří věkových kategorií – žáci 1. stupně ZŠ, žáci 2. stupně ZŠ a žáci středních škol. Ve školním kole soutěží studenti

jako jednotlivci a tři nejlepší postupují do dalších kol, kde se soutěží jako školní družstvo. Je celkem 5 soutěžních kol, jedná se o školní, okresní dvě krajská a celostátní kolo, které probíhá v Praze v budově České národní banky. Do soutěže se pravidelně zapojuje velké množství škol a studentů. V roce 2023 se účastnilo soutěže 995 škol a 32 452 studentů. (Finanční gramotnost, n. d.)

3 Praktická část

Cílem praktické části bakalářské práce bylo provedení dotazníkového šetření, které mělo posoudit a zhodnotit finanční gramotnost obyvatel České republiky.

Pro sběr dat byla využita aplikace Formuláře od webového vyhledávače Google. Formulář je velmi uživatelsky přívětivý nejen pro tazatele, ale i respondenty. Pro respondenty jsou veškeré otázky přehledně viditelné na jedné stránce a jejich vyplnění a následné odeslání je proto velmi jednoduché. Google nabízí opravdu širokou škálu možností především pro tazatele. Dotazník lze přizpůsobit konkrétním potřebám šetření, odezvy respondentů lze procházet jednotlivě formulář po formuláři, odpovědi a jejich počet lze průběžně sledovat, veškeré otázky mají vytvořené grafy, které se aktualizují s každým dalším vyplněním a všechna data lze stáhnout do tabulkového procesoru Microsoft Excel. Tato funkce umožňuje jednodušší vyhodnocování dat, jelikož služba Excel umožňuje tvorbu grafů, kontingenčních tabulek, filtrování dat a potřebné propočty.

Dotazník byl strukturován do tří částí a obsahoval čtrnáct otázek. První část obsahovala otázky ohledně identifikačních údajů respondentů, jednalo se o zjištění věku a nejvyššího dosaženého vzdělání. Tyto údaje pak následně sloužily pro rozbor následujících otázek v dotazníku. Druhá část se soustředila na sedm otázek ohledně osobních financí a byla sestavena zčásti z dotazníku společnosti STEM/MARK, která v roce 2010 prováděla průzkum finanční gramotnosti v České republice. Poslední část dotazníku byla znalostní, kde bylo testováno, zdali se tazatelé zajímají o změny a novinky ve finančním sektoru, jestli rozumí základnímu názvosloví a mají povědomí o zákonu o bankách.

V rámci dotazníkového šetření nelze vzhledem k náročnosti cílit na základní soubor, tedy všechny obyvatele České republiky. Byl zvolen pouze výběrový soubor, napříč veškerými kategoriemi dosaženého vzdělání a věku. Jelikož dotazník byl distribuován prostřednictvím přátel a sociálních sítí, bylo možné cílit na zvolený výběrový soubor. Celkem se podařilo získat 161 odpovědí.

Dotazník byl sestaven na konci ledna 2024. Před sběrem dat proběhla pilotáž na malém vzorku respondentů, aby se zamezilo špatně formulovaným otázkám či nefunkčnosti dotazníku. Byla nalezena pouze jedna malá chyba v možnostech výběru odpovědí. Sběr vyplněných dotazníků probíhal od 5. února do 1. března 2024.

3.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření

V této podkapitole budou vyhodnoceny jednotlivé otázky dotazníkového šetření. Jednotlivé výsledky otázek budou shrnuty pomocí grafů a tabulek. Nejdříve budou sumarizovány odpovědi na otázky týkající se identifikačních údajů, poté na otázky o osobních finančních, a nakonec na vědomostní otázky.

Otázka č. 1: Jaký je Váš věk?

- a) do 25 let
- b) 26–35 let
- c) 36–45 let
- d) 46–55 let
- e) 55 let a výše

Respondenti mohli vybírat z pěti intervalů věkových skupin. Dotazník celkem vyplnilo 42 respondentů z věkové kategorie do 25 let, 60 respondentů z kategorie 26 – 35 let, 21 respondentů z kategorie 36 – 45 let, 26 respondentů z kategorie 46 – 55 let a 12 respondentů z kategorie 55 let a výše.

Graf č. 1: Věkové rozložení



Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Otázka č. 2: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) základní vzdělání
- b) střední vzdělání s výučním listem
- c) střední vzdělání s maturitní zkouškou
- d) vyšší odborné vzdělání
- e) vysokoškolské vzdělání – bakalářský stupeň

- f) vysokoškolské vzdělání – magisterský stupeň
- g) vysokoškolské vzdělání – doktorský stupeň

Druhá otázka se zabývala nejvyšším dosaženým vzděláním u dotazovaných. Největší skupinu tvořilo 46 respondentů, kteří dosáhli magisterského stupně vysoké školy. 42 respondentů vystudovalo střední školu s maturitní zkouškou, 34 respondentů základní školu, 31 respondentů bakalářský stupeň vysoké školy, 5 respondentů vyšší odbornou školu. Nejmenší skupinu tvořili 2 respondenti, kteří vystudovali doktorský stupeň vysoké školy a 1 respondent SOŠ.

Graf č. 2: Rozložení respondentů dle dosaženého vzdělání



Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Otázka č. 3: Považujete se za finančně gramotnou osobu?

- a) ano
- b) ne

Na otázku, zdali se tazatelé považují za finančně gramotnou osobu, byla možnost odpovídat ano nebo ne. Velká část respondentů se považuje za finančně gramotnou osobu, celkem 78 %. Pouze 22 % dotazovaných má názor, že nejsou finančně gramotná osoba. Tato data by měla odrážet výsledky ve vědomostních otázkách v poslední části dotazníku.

Graf č. 3: Považujete se za finančně gramotnou osobu?



Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Otázka č. 4: Vzděláváte se v oblasti finanční gramotnosti?

- a) ano
- b) ne

Na otázku, jestli se tazatelé vzdělávají v oblasti finanční gramotnosti, mohli respondenti odpovídat ano nebo ne s doplněním, pokud ano, jakým způsobem rozšiřují své vědomosti. Celkem 95 dotazovaných uvedlo, že se v této oblasti vzdělává a 66 se nevzdělává.

Polovina respondentů, kteří se nepovažují za gramotnou osobu, uvedlo, že se ohledně tohoto tématu alespoň vzdělávají. Bohužel 11 % respondentů se za gramotnou osobu nepovažuje a v oblasti finanční gramotnosti se ani nevzdělávají.

V doplňující otázce, jakým způsobem se vzdělávají, se opakovalo několik způsobů. Nejčastěji dotazované osoby uváděly, že se vzdělávají pomocí internetu, školy, sociálních sítí, časopisů nebo díky svému zaměstnání. Několik respondentů uvedlo, že se účastní různých přednášek či workshopů nebo že chodí za finančním poradcem pro rady ohledně financí.

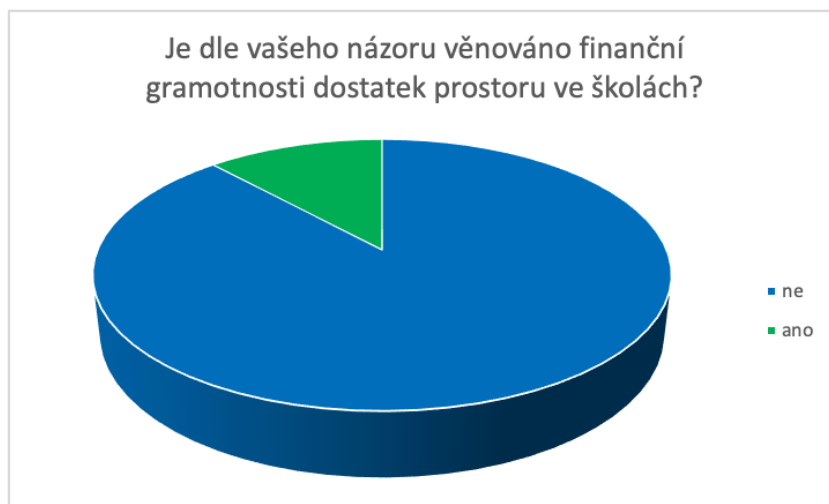
Otázka č. 5: Je dle vašeho názoru věnováno finanční gramotnosti dostatek prostoru ve školách?

- a) ano
- b) ne

Na otázku mohli dotázaní odpovídat ano nebo ne, aby bylo možné vytvořit si obraz jaký mají dotazovaní pohled na současný stav situace ve vzdělávání finanční gramotnosti

ve školách. Většina respondentů má názor, že ve školách není věnován dostatečný čas finanční gramotnosti, tento názor má 88,2 % dotazovaných. Pouze 11,8 % respondentů má opačný názor, že čas strávený na tématu finanční gramotnosti je ve školách dostatečný.

Graf č. 4: Je dle vašeho názoru věnováno finanční gramotnosti dostatek prostoru ve školách



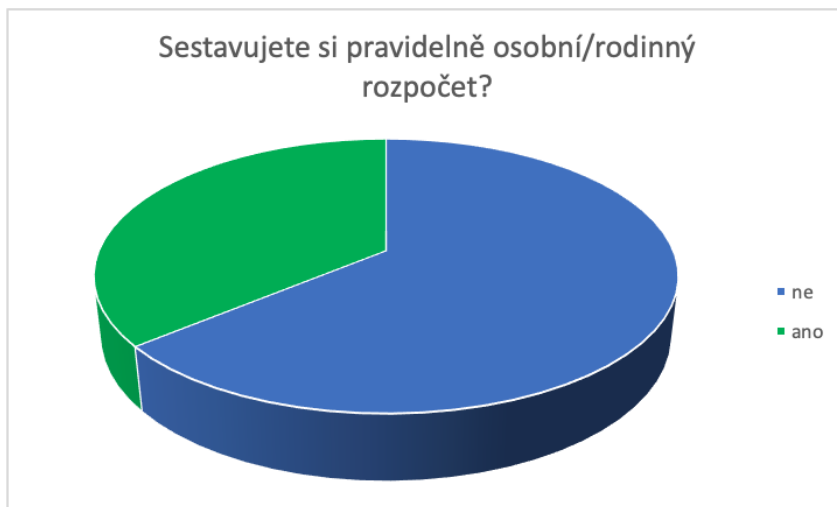
Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Otázka č. 6: Sestavujete si pravidelně osobní/rodinný rozpočet?

- a) ano
- b) ne

Na otázku mohli dotázaní odpovídat ano nebo ne. Pravidelný přehled o výdajích a příjmech domácností si sestavuje pouze 36 % dotazovaných. Zbýlých 64 % si osobní/rodinný rozpočet nevytváří.

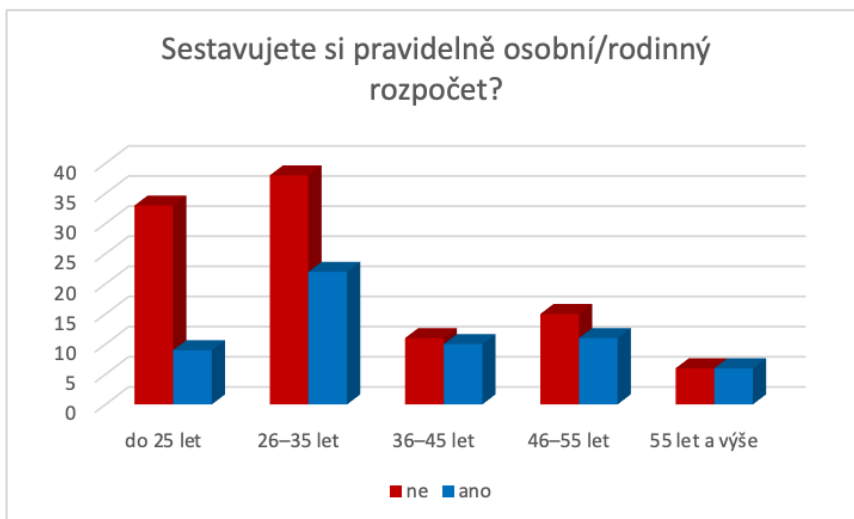
Graf č. 5: Sestavujete si pravidelně osobní/rodinný rozpočet?



Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Věková kategorii do 25 let si pravidelný rozpočet sestavuje nejméně ze všech kategorií. Důvodem může být, že se může jednat především o studenty, kteří mají nízké příjmy a nevidí proto důvod pro vytváření rozpočtu. Naopak u věkové skupiny 36-45 let si téměř polovina respondentů vytváří přehled o příjmech a výdajích domácnosti.

Graf č. 6: Sestavujete si pravidelně osobní/rodinný rozpočet?



Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Otázka č. 7: Pokud byste ztratili zaměstnání, na jak dlouhou dobu byste pokryli své náklady?

- a) asi týden
- b) asi měsíc

- c) 3 měsíce
- d) 6 měsíců a více

Doporučená finanční rezerva, kterou by domácnost měla mít, je mezi trojnásobkem a šestinásobkem měsíčních výdajů. Pouze 60,9 % respondentů má dostatečné finanční zdroje k pokrytí svých nákladů na doporučenou dobu 3 až 6 měsíců.

Konkrétně 37,3 % dotazovaných by dokázalo pokrýt náklady na 6 a více měsíců, zatímco 23,6 % by mělo finanční prostředky na 3 měsíce. Naopak 23,6 % respondentů by bylo schopno pokrýt své výdaje zhruba po dobu jednoho měsíce a 15,5 % by mělo finanční rezerva přibližně na týden.

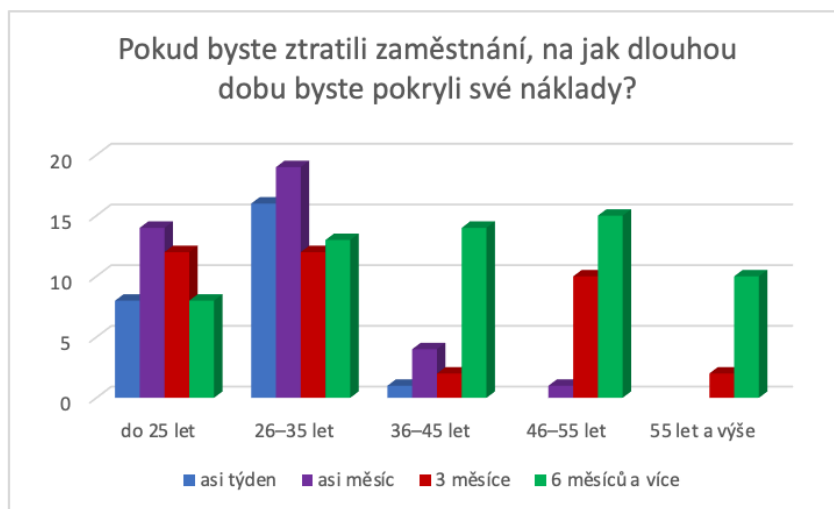
Graf č. 7: Pokud byste ztratili zaměstnání, na jak dlouhou dobu byste pokryli své náklady?



Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Vyšší věkové kategorie respondentů, konkrétně ty ve věku 36–45 let a starší, disponují obvykle větší finanční rezervou. I přesto mají i kategorie do 25 let a 26-35 let dostatečnou rezervu na 3 až 6 měsíců. Nicméně, nadpoloviční většina respondentů z těchto kategorií by nedokázala pokrýt své náklady na déle než jeden měsíc. Důležitou souvislostí je, že úroveň finanční rezervy může souviset s plánováním výdajů a příjmů. Téměř 70 % respondentů, kteří nepravidelně nebo vůbec neplánují osobní nebo rodinný rozpočet, nemá dostatečnou finanční rezervu přesahující jeden měsíc.

Graf č. 8: Pokud byste ztratili zaměstnání, na jak dlouhou dobu byste pokryli své náklady?



Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Otázka č. 8: Které z následujících finančních produktů využíváte (vlastníte)?

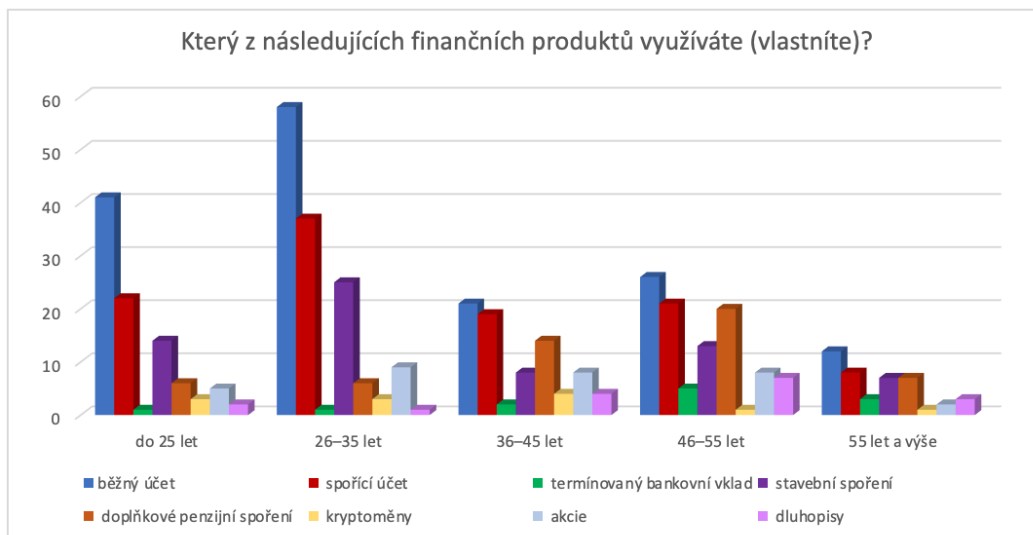
- a) běžný účet
- b) spořicí účet
- c) termínovaný bankovní vklad
- d) stavební spoření
- e) doplňkové penzijní spoření
- f) kryptoměny
- g) akcie
- h) dluhopisy

U této otázky mohli respondenti vybrat více možností, jelikož je běžné, aby jedinec vlastnil více finančních produktů.

Cílem této otázky bylo zjistit, jaké finanční produkty respondenti využívají či vlastní. Nejvíce používaným produktem je běžný účet, který využívá celkem 158 respondentů. Spořicí účet vlastní 107 respondentů a stavební spoření využívá 70 dotazovaných. Pouze okolo 10 % respondentů využívá termínovaný bankovní vklad, kryptoměny či dluhopisy. Věková skupina 46-55 let využívá termínovaný vklad a doplňkové penzijní spoření více než ostatní skupiny. Stavební spoření nejvíce využívá věková kategorii 26-35 let, což lze očekávat, vzhledem k tomu že v této věkové hranici si často jedinci začínají pořizovat vlastní bydlení případně o něm uvažují. Vzhledem ke změnám ve státní podoře

stavebního spoření, které platí od 1. 1. 2024, se dá předpokládat velký pokles zájmu o tento finanční produkt, jelikož se touto změnou stává málo výhodný.

Graf č. 9: Které z následujících finančních produktů využíváte (vlastníte)?



Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Otázka č. 9: Který z následujících produktů jste již využil/a nebo využíváte?

- hypoteční úvěr
- kreditní kartu
- kontokorentní úvěr
- úvěr ze stavebního spoření
- překlenovací úvěr
- žádný

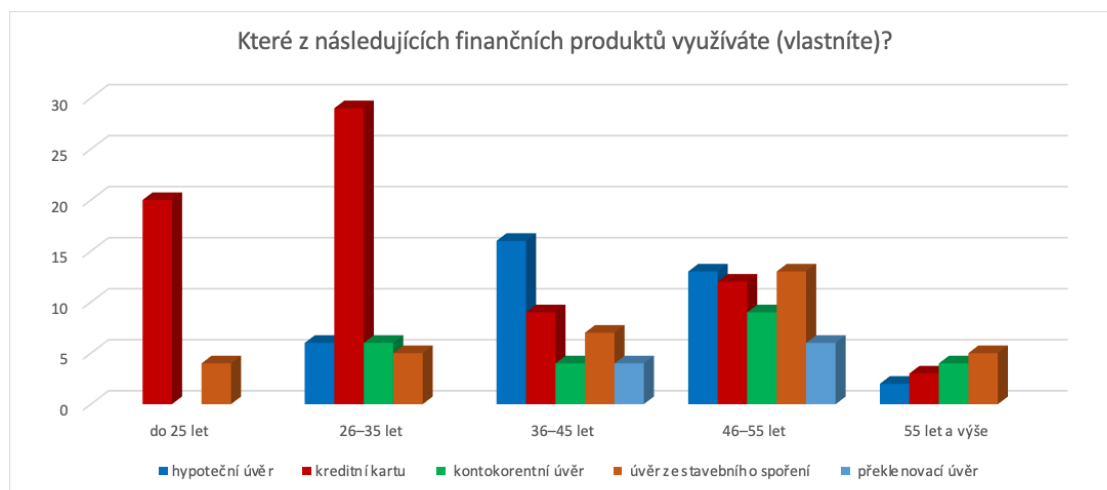
U této otázky mohli respondenti vybrat více možností, protože je možné vlastnit více než jeden produkt.

Tato otázka navazuje na předchozí. Cílem této otázky bylo také zjistit, které finanční produkty dotazovaní využívají, ale jednalo se o produkty, při jejichž využívání se jednotlivec zadluhuje. Nejpoužívanějším produktem je kreditní karta, kterou využívá 73 respondentů. Důvodem velké využívanosti kreditních karet mohou být potřeby při cestování do zahraničí. Někteří obchodníci debetní karty neakceptují a přijímají pouze kreditní karty, jelikož garantem platby je banka. Překlenovací úvěr vlastní pouze 10 respondentů. Větší část dotazovaných vlastní hypoteční úvěr či úvěr ze stavebního spoření, přesněji 37 vlastní hypoteční úvěr a 34 úvěr ze stavebního spoření. Tato situace

se dá očekávat, jelikož překlenovací úvěr je před přidělením řádného úvěru ze stavebního spoření a klient v tento moment musí platit úroky z celé vypůjčené částky.

Mladší část dotazovaných, přesněji kategorie do 25 let a 26-35 let, v hojné míře využívá kreditní karty. Důvodem může být skutečnost, že si nevytvářejí osobní či rodinný rozpočet, nemají dostatečnou finanční rezervu a spoléhají, že případný nedostatek finančních prostředků vyrovnají díky kreditní kartě. V kategorii do 25 let vlastní kreditní kartu 20 respondentů a 29 respondentů v kategorii 26-35 let. Lze pozorovat na grafu č. 10, že se jedná o nejvyužívanější produkt pro tyto kategorie. Respondenti ve věku 36-55 let naopak využívají hypoteční úvěry, překlenovací úvěry a úvěry ze stavebního spoření.

Graf č. 10: Který z následujících produktů jste již využil/a nebo využíváte?



Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Otázka č. 10: Je výhodnější úvěr s úrokovou sazbou 10 % p. a., anebo úvěr s úrokovou sazbou 1 % p. m?

- a) výhodnější je úvěr s úrokovou sazbou 10 % p. a.
- b) výhodnější je úrok s úrokovou sazbou 1 % p. m.
- c) oba dva jsou stejně výhodné

Tato otázka měla otestovat, jestli se tazatelé vyznají v používaných zkratkách za úrokovou sazbou. Úrok může být stanoven ročně (p. a. - per annum), pololetně (p. s. - per semestre), čtvrtletně (p. q. - per quartale), měsíčně (p. m. - per monat) a denně (p. d. - per diem). Nejpoužívanější zkratka bývá p. a. - per annum. Správná odpověď na tuto otázku je odpověď „výhodnější je úvěr s úrokovou sazbou 10 % p. a.“. Úroková sazba

1 % p. m. je méně výhodná, jelikož po převedení z měsíčního na roční úročení se úrok změní na 12 % p. a.

32 % respondentů nesprávně uvedlo, že výhodnější úvěr je ten s úrokovou sazbou 1 % p. m. a 9 % dotazovaných špatně vybralo, že oba úvěry jsou stejně výhodné. Správnou odpověď uvedlo 59 % dotazovaných.

Graf č. 11: Je výhodnější úvěr s úrokovou sazbou 10 % p. a., anebo úvěr s úrokovou sazbou 1 % p. m.?



Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Na základě údajů v tabulce č. 2 lze pozorovat, že věkové kategorie 36-45 let, 46-55 let a 55 let a výše měly největší úspěšnost, a to přes 65 %. Nejmenší úspěšnost měla skupina do 25 let s úspěšností pod 50 %. V kategorii dosaženého vzdělání byla neúspěšnější kategorií střední školy s maturitní zkouškou. Naopak nejméně úspěšná skupina, byli respondenti se středním odborným vzděláním a bakalářský stupeň vysoké školy.

Tabulka č. 2 Úspěšnost odpovědí na otázku č. 10

VĚKOVÁ KATEGORIE					
Věková kategorie	do 25 let	26–35 let	36–45 let	46–55 let	55 let a výše
Správné odpovědi	20	35	14	17	8
Počet respondentů	42	60	21	26	12
Úspěšnost	47,62 %	58,33 %	66,67 %	65,38 %	66,67 %

NEJVYŠŠÍ DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ							
Vzdělání	ZŠ	SOU	SŠ	VOŠ	VŠ - BC	VŠ	VŠ - Ph. D.
Správné odpovědi	21	0	28	3	13	28	1
Počet respondentů	34	1	42	5	31	46	2
Úspěšnost	61,76 %	0,00 %	66,67 %	60,00 %	41,94 %	60,87 %	50,00 %

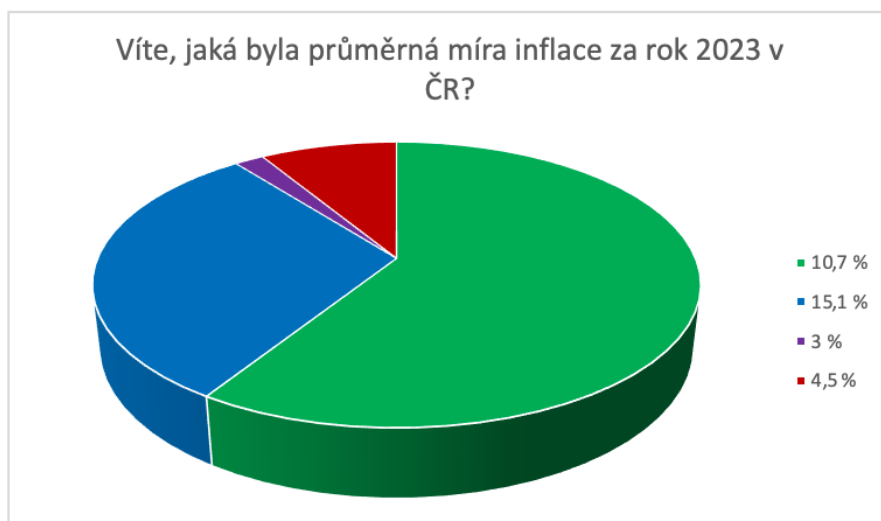
Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Otázka č. 11: Víte, jaká byla průměrná míra inflace za rok 2023 v ČR?

- a) 15,1 %
- b) 10,7 %**
- c) 4,5 %
- d) 3 %

Tato otázka měla za cíl zjistit, jak respondenti sledují vývoj inflace, který za poslední 3 roky zaznamenal velké výkyvy. Správnou odpověď uvedlo pouze 95 dotazovaných. Zbývající respondenti vybrali špatné odpovědi. 49 respondentů odpovědělo špatně a zvolilo inflaci větší, než v realitě byla, a to 15,1 %. Zbývajících 17 dotazovaných uvedlo, že inflace byla menší v roce 2023 než ve skutečnosti byla.

Graf č. 12: Víte, jaká byla průměrná míra inflace za rok 2023 v ČR?



Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Úspěšnost odpovědí na otázku 11 ohledně úrovně inflace za předchozí roky, se téměř u všech kategorií pohybovala nad 50 %. Z hlediska věkového rozdělení byly neúspěšnější respondenti kategorie 55 let a výše, a naopak nejmenší úspěšnost měly respondenti ve věku 36-45 let. Dle vzdělání byla nejméně úspěšná skupina s dovršeným základním vzděláním.

Tabulka č. 3 Úspěšnost odpovědí na otázku č. 11

VĚKOVÁ KATEGORIE							
Věková kategorie	do 25 let	26–35 let	36–45 let	46–55 let	55 let a výše		
Správné odpovědi	29	33	8	15	10		
Počet respondentů	42	60	21	26	12		
Úspěšnost	69,05 %	55,00 %	38,10 %	57,69 %	83,33 %		
NEJVYŠŠÍ DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ							
Vzdělání	ZŠ	SOU	SŠ	VOŠ	VŠ - BC	VŠ	VŠ - Ph. D.
Správné odpovědi	15	1	25	4	17	31	2
Počet respondentů	34	1	42	5	31	46	2
Úspěšnost	44,12 %	100%	59,52 %	80,00 %	54,84 %	67,39 %	100%

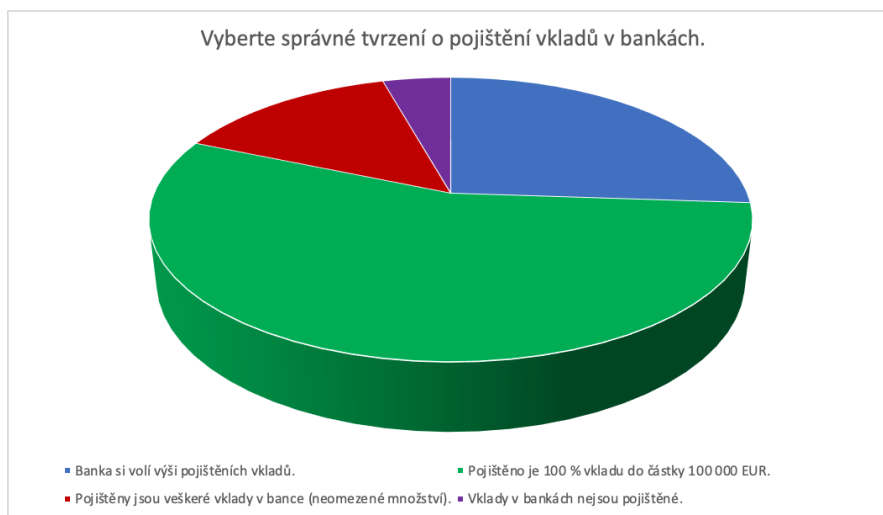
Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Otázka č. 12: Vyberte správné tvrzení o pojištění vkladů v bankách.

- a) **Pojištěno je 100 % vkladu do částky 100 000 EUR.**
- b) Pojištěny jsou veškeré vklady v bance (neomezené množství).
- c) Banka si volí výši pojištěných vkladů.
- d) Vklady v bankách nejsou pojištěné.

55,3 % dotazovaných uvedlo správnou odpověď, že vklady v bankách jsou pojištěny na 100 % do výše 100 000 EUR. 26,1 % respondentů uvedlo, že samy banky si volí, do jaké výše jsou vklady pojištěny. 14,3 % odpovědělo, že vklady jsou pojištěné celkově a není určena maximální hranice a 4,3 % uvedlo, že jejich vklady v bance nejsou pojištěné vůbec.

Graf č. 13: Vyberte správné tvrzení o pojištění vkladů v bankách



Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Na základě tabulky č. 4 lze konstatovat, že s rostoucí věkovou kategorií roste úspěšnost odpovědí pro tuto otázku. Úspěšnost věkové skupiny do 25 let je pouze 38,1 % oproti úspěšnosti věkové kategorie 55 let, která je 83,33 %.

Tabulka č. 4 Úspěšnost odpovědí na otázku č. 12

VĚKOVÁ KATEGORIE							
Věková kategorie	do 25 let	26–35 let	36–45 let	46–55 let	55 let a výše		
Správné odpovědi	16	30	14	19	10		
Počet respondentů	42	60	21	26	12		
Úspěšnost	38,10 %	50,00 %	66,67 %	73,08 %	83,33 %		
NEJVYŠŠÍ DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ							
Vzdělání	ZŠ	SOU	SŠ	VOŠ	VŠ - BC	VŠ	VŠ - Ph. D.
Správné odpovědi	17	0	23	2	13	32	2
Počet respondentů	34	1	42	5	31	46	0
Úspěšnost	50,00 %	0%	54,76 %	40,00 %	41,94 %	69,57 %	100,00 %

Zdroj: vlastní zpracování (2024)

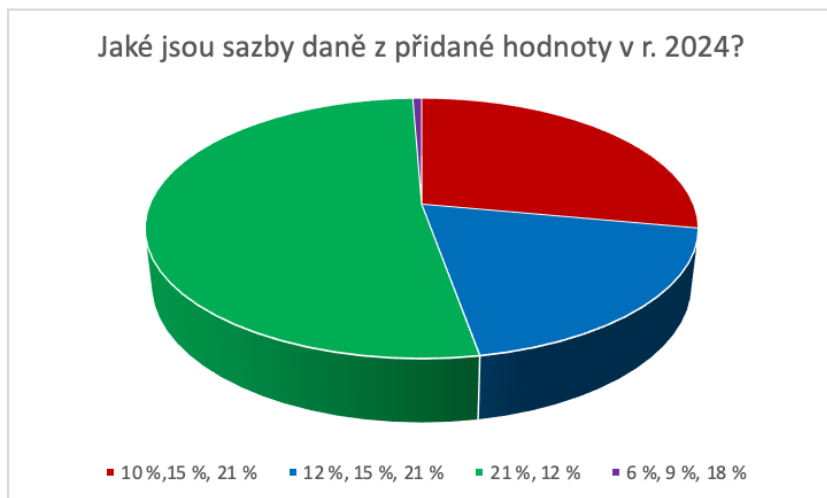
Otázka č. 13: Jaké jsou sazby daně z přidané hodnoty v r. 2024?

- a) 10 %, 15 %, 21 %
- b) 21 %, 12 %**
- c) 12 %, 15 %, 21 %
- d) 6 %, 9 %, 18 %

Na začátku roku 2024 došlo ke změnám v zákonu o dani z přidané hodnoty. Došlo ke změně sazeb DPH, v minulosti byly tyto sazby 10 %, 15 % a 21 %. Od 1. 1. 2024 existuje pouze jedna snížená sazba, tedy sazby DPH jsou 12 % a 21 %. Účelem bylo zjistit, zdali respondenti sledují novinky a změny ve finančním sektoru.

Správně odpovědělo 84 respondentů. 45 respondentů chybně uvedlo sazby 10 %, 15 %, 21 %, které platily do roku 2023. Pouze 1 respondent uvedl odpověď 6 %, 9 %, 18 % a 31 respondentů chybně uvedlo odpověď 12 %, 15 % 21 %.

Graf č. 14: Jaké jsou sazby daně z přidané hodnoty v r. 2024?



Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Na základě údajů v tabulce č. 5 lze pozorovat, že na otázku ohledně sazeb DPH byly nejúspěšnější respondenti ve věkovém rozmezí 46-55 let. Naopak nejméně úspěšní byli respondenti ve věkové kategorii do 25 let. V kategorii dosaženého vzdělání nejlépe odpovídali respondenti se středoškolským vzděláním s maturitou a magisterským stupněm vysoké školy.

Tabulka č. 5 Úspěšnost odpovědí na otázku č. 13

VĚKOVÁ KATEGORIE					
Věková kategorie	do 25 let	26–35 let	36–45 let	46–55 let	55 let a výše
Správné odpovědi	21	28	12	16	7
Počet respondentů	42	60	21	26	12
Úspěšnost	50,00 %	46,67 %	57,14 %	61,54 %	58,33 %

NEJVYŠŠÍ DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ							
Vzdělání	ZŠ	SOU	SŠ	VOŠ	VŠ - BC	VŠ	VŠ - Ph. D.
Správné odpovědi	16	0	25	2	13	27	1
Počet respondentů	34	1	42	5	31	46	2
Úspěšnost	47,06 %	0	59,52 %	40,00 %	41,94 %	58,70 %	50,00 %

Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Otázka č. 14: Co je RPSN?

- a) roční procentní sazba nákladů
- b) rozpočet pro snížení nákladů
- c) reálná situace nájemníků

Poslední otázkou v dotazníku na zkratku RPSN byla z vědomostních otázek neúspěšnější. 92,6 % tazatelů odpovědělo správně, že se jedná o zkratku pro roční procentní sazbu nákladů. Celkem 7,4 % vybralo nesprávné odpovědi rozpočet pro snížení nákladů či reálná situace nájemníků.

Graf č. 15: Co je RPSN?



Zdroj: vlastní zpracování (2024)

Věkové kategorie do 25 let a 36-45 let nejvíce chybovaly v této otázce. Vzhledem k dovršenému vzdělání uvedly nejvíce nesprávných odpovědí kategorie bakalářského studia vysoké školy a těsně poté byla kategorie základní školy.

Tabulka č. 6 Úspěšnost odpovědí na otázku č. 14

VĚKOVÁ KATEGORIE							
Věková kategorie	do 25 let	26–35 let	36–45 let	46–55 let	55 let a výše		
Správné odpovědi	38	56	19	24	12		
Počet respondentů	42	60	21	26	12		
Úspěšnost	90,48 %	93,33 %	90,48 %	92,31 %	100,00 %		
NEJVYŠŠÍ DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ							
Vzdělání	ZŠ	SOU	SŠ	VOŠ	VŠ - BC	VŠ	VŠ - Ph. D.
Správné odpovědi	30	1	41	5	26	44	2
Počet respondentů	34	1	42	5	31	46	2
Úspěšnost	88,24 %	100,00 %	97,62 %	100,00 %	83,87 %	95,65 %	100,00 %

Zdroj: vlastní zpracování (2024)

3.2 Zhodnocení

Na základě provedeného dotazníkového šetření lze konstatovat, že finanční gramotnost u výběrového vzorku je obstojná. Nelze ale ignorovat, že je zde prostor pro výrazné zlepšení. Ačkoliv se velká část respondentů považuje za finančně gramotnou osobu, výsledky znalostní otázek tomu odpovídá pouze z části. Pozitivní je, že se více než polovina dotazovaných v oblasti finanční gramotnosti vzdělává, a to hlavně pomocí internetu, sociálních sítí, časopisu, zaměstnání a ti kteří jsou ještě studenti uvedli, že obohacují své znalosti ve škole. Téměř všichni respondenti se shodli, že v českém školním systému není věnováno dostatek času finanční gramotnosti.

Sestavování rozpočtu není časté, ale hlavně u mladších dotazovaných (do 35 let). Naopak u jednotlivců starších 36 let si přehled o příjmech a výdajích domácnosti vede téměř každý druhý respondent. Což může souviset s faktem, že respondenti starší 36 let mají vytvořenou doporučenou finanční rezervu pro případ ztráty zaměstnání či nečekané situace. Bohužel velká část respondentů mladších 35 let byt své náklady v případě nouze dokázala pokrýt pouze na týden či jeden měsíc. Nejvíce využívanými finančními produkty jsou běžný a spořicí účet. Kreditní karty jsou populární hlavně u respondentů do 35 let. A naopak starší dotazovaní využívají více hypoteční úvěry, překlenovací úvěry

a úvěry ze stavebního spoření. Pouze malá část respondentů využívá termínované vklady, kryptoměnu či dluhopisy.

U vědomostních otázek byla úspěšnost okolo 60 % s výjimkou otázky na význam zkratky RPSN, u které valná většina respondentů uvedla správnou odpověď. Nebylo nalezeno přímé propojení vědomostí v oblasti finanční gramotnosti a věkové kategorii či dosaženého vzdělání. Správnost odpovědí kolísala napříč věkovými kategoriemi i kategoriemi dosažením vzděláním u znalostních otázek ohledně momentálních sazeb dani z přidané hodnoty v České republice, zkratky pro roční procentní sazbu nákladů a míry inflace v minulém roce. Znalost, do jaké míry jsou pojištěné vklady u bank se u respondentů zvyšuje s rostoucím věkem, avšak nelze pozorovat přímou korelaci se stupněm dovršeného vzdělání. U výsledků na otázku ohledně zkratk za úrokovou sazbou lze zpozorovat zvyšující se úspěšnost s věkem, ale pouze do kategorie 36 až 45 let, poté s přibývajícím věkem zůstává úspěšnost velmi podobná.

Vzdělávání ohledně finanční gramotnosti by mělo být součástí výuky již od prvního stupně základní školy a pokračovat až na střední školy, přičemž obsah výuky by měl být přizpůsoben věku studentů.

Důležité jsou také konverzace a přístup k financím v rodině. Rodiče by měly své potomky naučit, jak správně hospodařit s penězi a jak se ve finanční gramotnosti vzdělával. Bohužel pokud rodiče nemají dostatečné znalosti ohledně finanční gramotnosti, nemohou je předat ani svým dětem, což může představovat potenciální riziko pro jejich budoucnost.

Závěr

V závěru této bakalářské práce lze konstatovat, že finanční gramotnost je nedílnou součástí života a do velké míry ovlivňuje stabilitu osobních financí jednotlivce a kvalitu jeho života. Cílem práce bylo posoudit finanční gramotnost souboru obyvatel ČR a zjistit, jestli existuje vazba mezi úrovní finanční gramotnosti a nejvyšším dosaženým vzdělání nebo věkem.

Teoretická část práce popisovala a rozdělovala finanční gramotnost do podkategorií, kterými jsou peněžní, cenová, rozpočtová, numerická, informační a právní gramotnost. Jednotlivé druhy gramotností zahrnují velké množství pojmů a definic, které byly podrobněji vysvětlené. Druhá polovina teoretické části se zaměřovala na práci Ministerstva financí ČR a jeho snaze vytvoření komplexního systému finančního vzdělání, který má sloužit ke zvýšení znalostí populace v tohoto ohledu. Dále byly také zmíněny možné důsledky pro jednotlivce při neznalosti finanční gramotnosti a špatném hospodaření s financemi.

Praktická část bakalářské práce byla zpracována na základě dotazníkového šetření. Z provedeného dotazníkového šetření nebyl zjištěn výrazný vztah mezi znalostí finanční gramotnosti a věkem či dosaženým vzděláním

Znalost zkratk za úrokovou sazbou se s věkem zvyšovala, ale pouze do věku 36 let, poté znalost napříč věkovými kategoriemi je téměř stejná. U kategorií dosaženého vzdělání byla znalost kolísavá, nelze konstatovat, že jednotlivci s vyšším dosaženým vzděláním mají lepší znalost než jednotlivci s nižším stupněm vzdělání a naopak. Otázka ohledně pojištění vkladů v bankách měla podobné výsledky. Správně odpovědi napříč nejvyšším dosaženým vzděláním kolísá, ale znalost rostla s vyšším věkem. U vědomostních otázek ohledně RPSN, sazeb DPH v ČR a velikosti inflace úspěšnost správných odpovědí kolísala napříč věkovými kategoriemi i kategoriemi dosaženého vzdělání.

Navzdory tomu, že valná většina respondentů (78 %) vyjádřila svou důvěru ve vlastní finanční gramotnost, skutečné znalosti respondentů neodpovídaly tomuto přesvědčení. Úspěšnost v otázkách zaměřených na finanční gramotnost se pohybovala pouze okolo poloviny s výjimkou otázky na RPSN, kde byla úspěšnost nad 90 %.

Celkově lze konstatovat, že finanční gramotnost vybraného souboru obyvatel ČR je uspokojivá, ale je nutno podotknout, že je zde nemalý prostor pro zlepšení. Důležitá

není jen nutnost zlepšení znalostí, ale i potřeba lepšího přístupu jednotlivců ke správě osobních financí, zejména sestavování rozpočtu a tvorbě dostatečné finanční rezervy. Nedostatky v této oblasti mohou často vést k závažnému zadlužení.

Seznam použité literatury

Monografie

Balabán, Z. (2009). *Slabikář finanční gramotnosti*. COFET, a. s.

Dittrichová, J., Svobodová, L., Soukal, I., & Jindra, V. (2014). *Základy financí*. Gaudeamus.

Janda, J. (2012). *Zajištění na stáří: Jak se co nejlépe připravit na podzim života*. Grada Publishing.

Juráček, V., Hlaváček, K., Jánošíková, I., Kolcunová, E., Macháček, M., Paličková, I., Spáčilová, L., & Wroblowský, T. (2013). *Makroekonomie*. (2. vyd.). Grafa Publishing a. s.

Kociánová, H. (2012). *Finanční gramotnost v kostce aneb co Vás neměl kdo naučit*. Nakladatelství ANAG.

Opletalová, A., & Kvintová, J. (2014). *Vybrané aspekty finanční gramotnost v podmínkách základních a středních škol*. Univerzita Palackého v Olomouci.

Samuelson, P. & Nordhaus, W. (2013). *Ekonomie* (19. vyd.). NS Svoboda.

Škvára, M. (2016). *Finanční gramotnost* (2. vyd.). Repteam Praha a. s.

Internetové zdroje

Bitcoin (2023). <https://investplus.cz/kurzy/aktualni-kurz-bitcoin-online-graf-kde-koupit-tezba-kryptomeny-cena-hodnota/>

Cebia (2023). *Centrální registr dlužníků*. <https://www.cebia.cz/pruvodce/centralni-registr-dluzniku>

Co je to spořicí účet a jak funguje? (n. d.). <https://www.finance.cz/ucty-a-sporeni/sporici-ucty-a-vklady/abeceda-sporicich-uctu/co-je-to-sporici-ucet/>

Co jsou datové schránky (n. d.). <https://info.mojedatovaschranka.cz/info/cs/81.html>

Česká národní banka (n. d.). *Co je ukazatel RPSN?*. <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Co-je-ukazatel-RPSN/>

Česká národní banka (n. d.). *Finanční trampoty Oty Negramoty*. https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/financni-a-ekonomicka-gramotnost/ota-negramota/

Česká obchodní asociace (2018). *ČOI varuje před Centrálním registrem dlužníků*.
<https://www.coi.cz/coi-varuje-pred-centralnim-registrem-dluzniku/>

Český statistický úřad (2024). *Inflace – druhy, definice, tabulky*.
https://www.czso.cz/csu/czso/mira_inflace

Český statistický úřad (2024). *Průměrná roční míra inflace v ČR v roce 2023 byla 10,7 %*. <https://www.czso.cz/csu/xe/prumerna-rocni-mira-inflace-v-cr-v-roce-2023-byla-107->

Finanční a ekonomická gramotnost (2022). https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/financni-a-ekonomicka-gramotnost/

Finanční gramotnost (n. d.). *Soutěž Finanční gramotnost*.
<https://www.financnigramotnost.cz>

Finanční gramotnost do škol (n. d.). *Finanční gramotnost do škol*.
<https://www.fgdoskol.cz>

Finanční správa (2013). *Popis systému*. <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/danovy-system-cr/popis-systemu>

Finanční vzdělávání (n. d.). <https://www.financnivzdelavani.cz/jak-na-to/zlomove-situace/exekuce>

Finanční vzdělávání (n. d.). *Kdo jsme?*. <https://www.financnivzdelavani.cz/kdo-jsme>

Ministerstvo financí České republiky (2013). III. pilíř – Doplnkové penzijní spoření a penzijní připojištění. <https://www.mfcr.cz/cs/financni-trh/soukrome-penzijni-systemy/iii-pilir-doplnkove-penzijni-sporeni-a-p/zakladni-informace>

Ministerstvo financí České republiky (2020). *Národní strategie finančního vzdělávání 2.0*. <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty>

Ministerstvo financí České republiky (2020). *O registru*.
<https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/narodni-registr-projektu/o-registru>

Ministerstvo financí ČR (2010). *Národní strategie finančního vzdělávání 2010*.
<https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/narodni-strategie-financniho-vzdelavani-2010>

Ministerstvo financí. (2010). *Národní strategie finančního vzdělávání*.
<https://www.msmt.cz/file/31443/>

Ministerstvo spravedlnosti (2020). *Insolvenční řízení*.
<https://portal.gov.cz/rozcestniky/insolvencni-rizeni-RZC-32>

Ochranné prvky 1000 Kč (n. d.). <https://www.cnb.cz/cs/bankovky-a-mince/bankovky/ochrann-prvky-1000-kc/>

STEM/MARK (2010). *Finanční gramotnost v ČR*.
https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/dohled-financni-trh/ochrana-spotrebitele/.galleries/financni_gramotnost/mereni_fg_tk_20101213/financni_gramotnost_20101213_stemmark.pdf

UN E-government Knowledgebase (n. d.). *E-Government*.
<https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Overview>

Úřad pro ochranu osobních údajů (2019). *K závěrům z kontroly systému centrálního registru dlužníků České republiky (CERD)*. <https://uouu.gov.cz/k-zaverum-z-kontroly-systemu-centralniho-registru-dluzniku-ceske-republiky-cerd>

Zákony

Zákon č. 120/2001 Sb. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů

Zákon č. 235/2004 Sb. Zákon o dani z přidané hodnoty

Zákon č. 21/1992 Sb. Zákon o bankách

Daňové zákony 2024

Zákona č. 6/1993 Sb. Zákon České národní rady o České národní bance

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 Produktový mix.....	17
Tabulka č. 2 Úspěšnost odpovědí na otázku č. 10	43
Tabulka č. 3 Úspěšnost odpovědí na otázku č. 11	44
Tabulka č. 4 Úspěšnost odpovědí na otázku č. 12	46
Tabulka č. 5 Úspěšnost odpovědí na otázku č. 13	47
Tabulka č. 6 Úspěšnost odpovědí na otázku č. 14	49

Seznam grafů

Graf č. 1: Věkové rozložení	33
Graf č. 2: Rozložení respondentů dle dosaženého vzdělání	34
Graf č. 3: Považujete se za finančně gramotnou osobu?	35
Graf č. 4: Je dle vašeho názoru věnováno finanční gramotnosti dostatek prostoru ve školách	36
Graf č. 5: Sestavujete si pravidelně osobní/rodinný rozpočet?.....	37
Graf č. 6: Sestavujete si pravidelně osobní/rodinný rozpočet?.....	37
Graf č. 7: Pokud byste ztratili zaměstnání, na jak dlouhou dobu byste pokryli své náklady?	38
Graf č. 8: Pokud byste ztratili zaměstnání, na jak dlouhou dobu byste pokryli své náklady?	39
Graf č. 9: Které z následujících finančních produktů využíváte (vlastníte)?.....	40
Graf č. 10: Který z následujících produktů jste již využil/a nebo využíváte?	41
Graf č. 11: Je výhodnější úvěr s úrokovou sazbou 10 % p. a., anebo úvěr s úrokovou sazbou 1 % p. m.?.....	42
Graf č. 12: Víte, jaká byla průměrná míra inflace za rok 2023 v ČR?	44
Graf č. 13: Vyberte správné tvrzení o pojištění vkladů v bankách	45
Graf č. 14: Jaké jsou sazby daně z přidané hodnoty v r. 2024?.....	47
Graf č. 15: Co je RPSN?.....	48

Seznam příloh

Příloha A: Dotazník

Příloha A: Dotazník

Vážení respondenti,

jmenuji se Nicole Ciglerová a jsem studentkou 3. ročníku Fakulty ekonomické Západočeské univerzity v Plzni. Ráda bych Vás požádala o vyplnění následujícího dotazníku, který se zaměřuje na různé aspekty finanční gramotnosti a Vaše názory ohledně financí. Byli jste vybráni náhodně spolu s dalšími účastníky tohoto výzkumu.

Vyplnění dotazníku je zcela anonymní a údaje, které poskytnete pro tento výzkum, budou hromadně zpracovány společně s odpověďmi ostatních respondentů.

Vyplnění dotazníku zabere přibližně 10 minut.

Děkuji za vyplnění.

IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE

- 1) Jaký je Váš věk?
 - a) do 25 let
 - b) 26–35 let
 - c) 36–45 let
 - d) 46–55 let
 - e) 55 let a výše
- 2) Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
 - a) základní vzdělání
 - b) střední vzdělání s výučním listem
 - c) střední vzdělání s maturitní zkouškou
 - d) vyšší odborné vzdělání
 - e) vysokoškolské vzdělání – bakalářský stupeň
 - f) vysokoškolské vzdělání – magisterský stupeň
 - g) vysokoškolské vzdělání – doktorský stupeň

OSOBNÍ FINANCE

- 3) Považujete se za finančně gramotnou osobu?
 - a) ano
 - b) ne
- 4) Vzděláváte se v oblasti finanční gramotnosti?
 - a) Pokud ano, napište jakým způsobem

- b) Ne
- 5) Je dle vašeho názoru věnováno finanční gramotnosti dostatek prostoru ve školách?
- a) ano
 - b) ne
- 6) Sestavujete si pravidelně osobní/rodinný rozpočet?
- a) ano
 - b) ne
- 7) Pokud byste ztratili zaměstnání, na jak dlouhou dobu byste pokryli své náklady?
- a) asi týden
 - b) asi měsíc
 - c) 3 měsíce
 - d) 6 měsíců a více
- 8) Které z následujících finančních produktů využíváte (vlastníte)?
- a) běžný účet
 - b) spořicí účet
 - c) termínovaný bankovní vklad
 - d) stavební spoření
 - e) doplňkové penzijní spoření
 - f) kryptoměny
 - g) akcie
 - h) dluhopisy
- 9) Který z následujících produktů jste již využil/a nebo využíváte?
- a) hypoteční úvěr
 - b) kreditní kartu
 - c) kontokorentní úvěr
 - d) úvěr ze stavebního spoření
 - e) překlenovací úvěr
 - f) žádný

ZNALOSTNÍ ČÁST

- 10) Je výhodnější úvěr s úrokovou sazbou 10 % p. a., anebo úvěr s úrokovou sazbou 1 % p. m?
- a) **výhodnější je úvěr s úrokovou sazbou 10 % p. a.**
 - b) výhodnější je úrok s úrokovou sazbou 1 % p. m.
 - c) oba dva jsou stejně výhodné
- 11) Víte, jaká byla průměrná míra inflace za rok 2023 v ČR?
- a) 15,1 %
 - b) 10,7 %**
 - c) 4,5 %
 - d) 3 %
- 12) Vyberte správné tvrzení o pojištění vkladu v bankách.
- a) Pojištěno je 100 % vkladu do částky 100 000 EUR.**
 - b) Pojištěny jsou veškeré vklady v bance (neomezené množství).
 - c) Banka si volí výši pojištěných vkladů.
 - d) Vklady v bankách nejsou pojištěné.
- 13) Jaké jsou sazby daně z přidané hodnoty v r. 2024?
- a) 10 %, 15 %, 21 %
 - b) 21 %, 12 %**
 - c) 12 %, 15 %, 21 %
 - d) 6 %, 9 %, 18 %
- 14) Co je RPSN?
- a) roční procentní sazba nákladů**
 - b) rozpočet pro snížení nákladů
 - c) reálná situace nájemníků

Abstrakt

Ciglerová, N. (2024). *Finanční gramotnost* [Bakalářská práce, Západočeská univerzita v Plzni].

Klíčová slova: cenová gramotnost, dotazníkové šetření, finanční gramotnost, peněžní gramotnost, vzdělání

Bakalářská práce se zaměřuje na problematiku finanční gramotnosti v České republice. Hlavním cílem je zhodnocení úrovně finanční gramotnosti. Teoretická část definuje základní pojmy, které se řadí pod toto téma, například úvěr, platební styk, pojistné produkty atd. V první polovině práce je také popsán způsob, jakým se Ministerstvo financí České republiky snaží zvýšit finanční gramotnost obyvatel ČR. Praktická část se zaměřuje na zkušenosti a znalosti respondentů v oblasti financí pomocí dotazníkového šetření. V závěru jsou shrnuty výsledky provedeného dotazníkového šetření.

Abstract

Ciglerová, N. (2024). *Financial literacy* [Bachelor Thesis, University of West Bohemia].

Key words: price literacy, questionnaire survey, financial literacy, money literacy, education

The bachelor thesis focuses on the issue of financial literacy in the Czech Republic. The main objective is to evaluate the level of financial literacy. The theoretical part defines basic concepts related to this topic, such as loans, payment transactions, insurance products, etc. The first half of the thesis also describes how the Ministry of Finance of the Czech Republic is attempting to increase financial literacy among the population. The practical part focuses on the experiences and knowledge of respondents in the field of finance through a questionnaire survey. In conclusion, the results of the conducted questionnaire survey are summarized.